

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLOMOUCI

FAKULTA SOCIOLOGIE, ANDRAGOGIKY
A KULTURNÍ ANTROPOLOGIE

Bakalářská práce

2015

Vlastimil Švub

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLMOUCI

FAKULTA SOCIOLOGIE, ANDRAGOGIKY
A KULTURNÍ ANTROPOLOGIE

Vlastimil Švub

**Alternativní životní strategie
dospívajících: Dumpster diving**

Bakalářská práce

Olomouc 2015

Autor práce: **Vlastimil Švub**

Vedoucí práce: **Mgr. Jaroslav Šotola Ph.D.**

Rok obhajoby: 2015

Abstrakt

Autor textu se zabývá tématem Dumpster divingu jakožto strategie k dosažení životních cílů. Soustředí se na dospívající, mladé lidi ve věku 15-25 let, kteří dumpsterují (též recyklují) potraviny a jiné vyhozené materiály z kontejnerů na odpadky. Práce se soustředí hlavně na motivy, které vedou mladé lidi k této činnosti a potřeby, které si díky ní naplňují. Na základě kvalitativně získaných a zpracovaných dat autor předkládá v hrubých rysech skupiny hlavních důvodů, které respondenty k DD vedli. Rozděluje dospívající na dvě rozdílné skupiny podle druhu přístupu, který k DD měli a též podle toho, jak materiály získané recyklací využívali. Též se tato práce zabývá tématy úzce spojenými s recyklací a plýtváním jídlem, jelikož tyto témata byly podstatnou částí participantů uvedeny jako podstatné pro jejich výkon DD.

Abstract

The author of the text writes about Dumpster diving as alternative living strategy among adolescents and young adults. It deals with young people between 15-25 who recycle food and other useful materials from garbage bins. This paper concentrates mainly on the motives of these young people and on the goals they want to achieve with it. On the basis of quantitatively gathered and processed data presents a groups of reasons why these people dumpster dive. It divides these young adults into two groups according to their approach to DD and also according to what were they doing with the recycled goods. Also as a topic very closely related to DD in the eyes of notable portion of respondent this work briefly presents some topics from area of recycling and food waste.

Klíčová slova

Dospívající, Dumpstetr diving, recyklace, Food not bombs, životní strategie, freeganismus, plýtvání jídlem

Key words

Young adults, Dumpster diving, recyclation, Food not bombs, living strategies, freeganism, food waste.

Prohlášení

1. Prohlašuji, že jsem předkládanou práci zpracoval samostatně a použil jen uvedené prameny a literaturu.
2. Prohlašuji, že práce nebyla využita k získání jiného titulu.
3. Souhlasím s tím, aby práce byla zpřístupněna pro studijní a výzkumné účely.

V Olomouci 28.3.2015

Vlastimil Švub

Poděkování

Děkuji všem bytostem a celému vesmíru za to, že jsou, jací jsou a dávají příležitost k těmto unikátním momentům, které dávají vzniknout unikátním a neopakovatelným věcem.

Obsah

Úvod	3
S jídlem do koše.....	4
Zákazník chce, aby jeho jídlo vydrželo	6
Zákon o ochraně spotřebitele:.....	7
Co se vlastně myslí dumpster divingem?.....	9
Co se dá zrecyklovat?	12
Recyklace a čas.....	14
Food not bombs and Bikes not bombs	15
Dumpster diving v sociálních vědách	16
Výzkum:.....	17
Výzkumné otázky:	18
Použité výzkumné metody.....	18
Povaha dat.....	18
Získávání respondentů:	19
Analýza dat:	20
Popis výzkumné lokality:.....	20

Selfless and Selfish	22
Selfless:	23
Selfish:	28
Ne až tak nesobečtí nesobečtí	34
Sobeckost z hlouposti, lásky a nutnosti	38
Co dál?	40
Shrnutí výzkumu	41
Pojďte a podívejte se sám	43
Citace:	Chyba! Záložka není definována.
Seznam literatury	45
Elektronické zdroje	48

Úvod

Tuto práci jsem začal psát se záměrem získat si díky ní akademický titul. Témata ekologie, dospívání, recyklace a konzumu byly mé osobě blízké a navíc jsem již znal pár potenciálních respondentů, tudíž jsem se jich rozhodl sobecky a pohodlně využít k zajištění si jakéhosi pochybného uznání v očích těch, kteří soudí lidi na základě toho, kolik písmenek mají před a za jménem. V době psaní těchto řádků, které připojuji k práci na samý závěr, je však mé vnímání celého smyslu následujících stránek silně odlišné od toho, které jsem měl asi před dvěma lety. Jedna respondentka mi při rozhovoru řekla, že to co dělám, je užitečné. Že dávat lidem vědět o dumpster divingu je prospěšné. Nyní bych dodal, že záleží i na motivacích. Pokud je motivace sobecká, pak je celá věc pošpiněna. Myšlenky a informace, které zde budu případným čtenářům předkládat, nyní vnímám jako dar těm, kteří se zajímají o život harmonický s přírodou. Těm, kteří se nezajímají o své životní prostředí, o život jiný než svůj lidský nebo příliš nepřemýšlejí o tom, jaké důsledky má jejich počínání, doufám tato práce ukáže, že jsou i jiné možnosti jak žít v západní společnosti a že i jejich akce mají dalekosáhlé důsledky, že i na nich záleží. Vlastně Vám, vážení čtenáři, ani nic nedávám, jenom se s Vámi dělím o něco, co jsem našel v popelnici a doufám, že z toho budete mít užitek nejenom vy, ale i všechny bytosti ve vašem okolí.

Tato práce se zabývá dospívajícími lidmi, kteří překročili své vlastní předsudky a dokázali tak více a lépe pomáhat svému okolí. Ovšem i těmi, kteří překročili své předsudky, aby pomáhali jenom sami sobě. Životní strategie založená na znovu využívání vyhozených materiálů není jenom o tom, co vytáhnete z kontejneru ale také jaké motivy a životní názory Vás k tomu vedly a jak to vše využijete k naplňování svých životních potřeb. Někteří vnímají neblahý stav Země a mají potřebu pomoci jí a všem bytostem, které ji obývají. Potřeby některých se však omezují pouze na vlastní pohodlí. Tato práce se zabývá plýtváním, konzumem, recyklací a mladými lidmi, kteří se rozhodli buď změnit společnost odspoda tím, že žijí příkladně a používají vyplývané materiály nesobecky ku prospěchu všem, nebo si na základě hloupého a nesmyslného vyhazování udělali pohodlný život.

Výsledné dílo tak, jak ho vidíte, je výsledkem spojení informací získaných z literatury a analýzou rozhovorů s respondenty a jejich vlastních prací. Pojivem byla má mysl obsahující mimo jiné i vhledy a zkušenosti získané vlastním vykonáváním dumpster divingu tudíž je tato práce ovlivněna individualitou mé zkušenosti, stejně jako individualitou zkušeností respondentů či autorů literárních zdrojů. Objektivita je v humanitních vědách ošemetná věc, a čím více by jí výzkumník chtěl dosáhnout, tím méně by toho mohl říci. Často mezi výzkumníky koluje historka o třech slepících a slonovi. Je brána jako vtip protože kdyby byla brána vážně museli by výzkumníci uznat že popisovat slona jako strom jenom proto, že ho držíme za nohu, nemá moc cenu a místo sepisování traktátů o realitě by bylo lepší vyjít z pracovny a jít si realitu prožít. Možná, že držím slona za ocas a popisuji Vám ho zde jako hada, vlastně není moc možností, jak to ověřit. V rámci svých možností a s upřímnou vírou Vám však předkládám text, který je snad alespoň v hrubých obrysech poplatný realitě. A pokud ne, snad se při jeho čtení alespoň nebudete příliš nudit.

S jídlem do koše

Jelikož většina respondentů si Dumpster diving spojuje především jako s prostředkem získávání jídla, je myslím vhodné si zde nyní přiblížit situaci, v jaké se jídlo nyní vzhledem k odpadu nachází.

Studie provedená Jenny Gustavsson, Christel Cederberg a Ulfem Sonessonem ze Švédského institutu pro Jídlo a Biotechnologie: Globální ztráty jídla a plýtvání jídlem, provedená pro mezinárodní kongres "Zachraňte jídlo" v roce 2011 v německém Düsseldorfu udávají šokující čísla. "Zhruba jedna třetina jedlých částí potravin produkovaných pro lidskou spotřebu se ztratí nebo je jí vyplýtváno celosvětově, což je asi 1,3 miliard tun ročně. Jídlem je plýtváno skrze celý řetězec zásobování jídlem od zemědělských počátků až k domácí spotřebě. Ve středně a vysoce příjmových zemích je jídlem plýtváno na vysokou míru, čímž je myšleno, že je vyhazováno i když je stále vhodné pro lidskou spotřebu." [FAO 2011]

"...per capita potravinové ztráty v Evropě a Severní Americe je 280-300 kg/ročně. V sub-Saharské Africe a Jižní/jihovýchodní Asii je to asi 120-170 kg/ročně. Totální per capita produkce jedlých částí potravin pro lidskou spotřebu je v Evropě a Severní Americe okolo 900kg/ročně a v sub-Saharské Africe a Jižní/jihovýchodní Asii 460 kg/ročně. Per capita jídlo

vyplývané spotřebiteli v Evropě a Severní Americe je 95-115 kg/ročně a v sub-Saharské Africe a Jižní/jihovýchodní Asii pouze 6-11 kg/ročně." [FAO 2011]

Z těchto hrubých čísel je jasně zřetelné, že západní konzumní svět je na poli plýtvání potravinami přeborníkem bez konkurence. Potravinu vypěstovanou po celém světě se sváží do Evropy a Ameriky aby se do nich jednou či dvakrát kouslo a poté byly vyhozeny pro něco jiného, na co zrovna mlsný jazýček přivedlo chtivé oko. Jaké jsou však konkrétní důvody tohoto plýtvání? I nad tím se zamýšlí švédská studie. Pro potřeby studie uvádím důvody pouze u západní, industrializované civilizace.

"V industrializovaných zemích přijde jídlo vniveč když produkce přesáhne poptávku." [FAO 2011]

Zemědělský dodavatel je často zavázán smlouvou vůči svým odběratelům, že jim dodá patřičnou úrodu, v patřičném objemu v patřičný čas. V případě přílišného sucha, přílišného deště, napadení úrody škůdci či z nějakých jiných důvodů by nemusela být úroda dostatečná k tomu, aby producent dodržel své smluvní závazky což by mu nemuselo přinést pouze pověst špatného obchodního partnera ale také by ho to mohlo vystavit sankcím které by ještě zhoršili jeho už tak špatnou situaci, způsobenou neúrodou. V zemědělství se tedy stalo běžnou praxí hnojit tzv. "na jistotu," stříkat pesticidy a herbicidy na plodiny a všemožně se snažit vytěžit co nejvíce z půdy za každou cenu. Cenou je zamořená půda a chemikáliemi pokryté výpěstky. Nicméně to zemědělce nezajímá, on musí přece živit rodinu a koupit nový secí stroj který bude sít rychleji a on bude moct zneužívat zemi pohodlněji. Toto však stranou, výsledkem může být nadúroda i při běžných klimatických podmínkách což sice může být dočasný důvod k radosti který však vzápětí přejde když zemědělec musí přebytek prodat lacino na zkrmení nebo nechat ležet na poli, protože někdo jiný hnojl více a prodává levněji.

"Vysoké nároky na vzhled jídla vedou k plýtvání jídlem." [FAO 2011] Tímto se budu zabývat dále, zde si jen uvedme příklad z knihy 'Waste – uncovering the global food scandal' sepsané a vydané roku 2009 Stuartem Tristramem, který při svém studiu plýtvání jídlem navštívil několik britských farem včetně M.H. Poskitt Carrots v Yorkshire, hlavního dodavatele mrkve pro obchodní řetězec Asda. Mrkve tam prochází fotografickým senzorem, který jakkoli nepatřičně tvarovanou mrkev, jakkoli poškozenou, dokonce jakkoli nesprávně zabarvenou mrkev označil jako produkt hodný tak akorát pro nakrmení prasat. "Asda trvá na tom, aby všechny mrkve byly rovné, aby si je mohli zákazníci ostrouhat jedním tahem,"⁵ uvádí zaměstnanci. "Celkově 25-30% mrkví produkovaných M.H. Poskitt Carrots bylo

podřadných. Asi polovina z toho kvůli estetickým závadám"[TRISTRAM 2009] Jako další důvody uvádí studie, že je levnější vyhodit přebytek než je znovu využít, příliš velká nabídka a příliš mnoho peněz v rukou zákazníků, všem těmto důvodům se budeme věnovat dále.

Zákazník chce, aby jeho jídlo vydrželo

Přímá souvislost s důvodem, proč se již oschlá zelenina vyhazuje je zřejmá. Tento důvod se však vztahuje na mnohem širší okruh výrobků, které se v supermarketech prodávají. Jedná se především o balené produkty: mléčné výrobky, pečivo, mražená zelenina a hotové či předpřipravené pokrmy. Tyto jsou všechny označené tzv. minimálním datem trvanlivosti nebo příhodněji, důvodem proč produkt vyhodit dříve. "Minimální datum spotřeby je taková náplast na svědomí, dovoluje mi jídlo vyhodit a jít nakoupit nové...", "...v kontejneru vidíme potraviny dlouho před skutečným datem spotřeby, výrobci totiž toto datum zkracují, uvádějí že jde o zdravotní opatření, láhev minerálky nebo soda se dala původně skladovat rok a půl, najednou se uvádí jen půl roku." [THURN 2010]

Zkracování doby minimální trvanlivosti přispívá k většímu vyhazování, většímu nakupování a tedy k většímu obratu a ekonomickému růstu. V supermarketech se tedy vyhazuje jídlo například šest dní před minimálním datem spotřeby (které je samo o sobě posunuto dopředu) jednoduše protože po něm zákazník nesáhne. Některé supermarkety toto jídlo prodávají se slevou, jiné ho mnohem raději vyhodí poněvadž by snížená cena mohla zákazníky nalákat a supermarket by nemusel prodat včas nové zboží, neustále proudící z velkoskladů a musel by ho také prodávat se slevou což by snížilo jeho zisky. Snížená cena je velkým lákadlem, jak se přesvědčil obchodní řetězec Intermarché, třetí největší ve Francii, který spustil u příležitosti vyhlášení roku 2014 jako roku boje proti plýtvání jídlem Evropskou unií kampaň nazvanou "Inglorious Fruits And Vegetables," nebo "Les Fruits & Légumes Moches." V rámci této kampaně se rozhodl odstoupit od nesmyslných požadavků, které řetězce na farmáře obvykle mají a vykoupit od nich i nezvykle tvarovanou zeleninu a ovoce, které by farmáři obvykle vyhodili z důvodu toho, že o ně řetězce nemají zájem. Toto ovoce a zeleninu poté prodávali s 30% slevou jak v surovém stavu, tak jako šťávy či polévky a v rámci kampaně informovali veřejnost o plýtvání jídlem. Výsledkem bylo absolutní vyprodání zásob nevzhledného (1,2 tun na obchod během dvou dní) [INTERMARCHÉ 2014] zboží dokazujíc, že třetinová sleva přesvědčí zákazníka ke koupi nevzhledné zeleniny ale pokud má platit plnou cenu, vybírá si

pro sebe jen to nejlepší a horší nechává pro někoho, kdo není on sám. Dále se také ukázalo, že po velké kampani, doprovázené virálními videi, spoty v rádiích a plakáty, po dvou dnech a po získání spousty plusových bodů od veřejnosti Intermarché sdělil, že nebude provozovat kampaň na národním měřítku z důvodů náročné logistiky a nechá na jednotlivých obchodech, zda si dokáží najít dodavatele nevzhledné zeleniny, což může z celé kampaně činit sice pěkné ale v celkovém měřítku docela prázdné gesto, nahnání si dobrého PR, zviditelnění se na sociálních sítích (o 300%) [INTERMARCHÉ 2014] a následné upadnutí opět do pohodlného, centrálního, velkoskladového způsobu zásobování se vším všudy, za plnou cenu, s plným ziskem, bez starostí, bez zájmu.

Zákon o ochraně spotřebitele:

Tento zákon, ač sám o sobě zabraňuje prodejčům v celé škále nekalých obchodních praktik, nebo je alespoň v systému státního aparátu činí nelegálními, je zodpovědný za tu část zboží vyplývaného potravinovými řetězci, která nebyla vyhozena v důsledku výše uvedených snah o naprosté uspokojení zákaznických smyslů či dostatečného obratu výrobců. Omylem (ne)uvedený údaj o původu či trvanlivosti na potravině usvědčuje prodejce z klamavých obchodních praktik. Raději než se vystavit riziku pokuty, která by sice řetězec v žádném případě neohrozila ale v záznamu manažera prodejny by nevypadala dobře, stejně jako pověst řetězce v očích důležité veřejnosti, se zboží vyhodí, třeba úplně čerstvé, nově přivezené.

Zeměkoule tratí, prodejny tratí, dumpster diver získává. Dále hlavička 17 uvedeného zákona činí neprodejný ten produkt, jemuž byl poškozen jeho hygienický obal, ať je obalem třeba nylonová síťka držící pohromadě kilogram brambor.[ČR. Zákon č. 634/1992 Sb.,: o ochraně spotřebitele] Zákazník by si stejně nevzal bytel brambor, ze kterého se mu jedna po druhé koulí ven takže celý výrobek putuje do odpadu. Supermarket sice splácí ale obchod musí pokračovat. Kdyby mohl, rád by zákazníkovi produkt s natrženým obalem prodal, pokud možno za plnou cenu, vystavil by se však ohrožení vlastních zisků což by nikdo přičetný v konzumní společnosti neudělal.

"V případě, že plátce daně z přidané hodnoty („DPH“), který si při nákupu zboží (potravin) uplatnil nárok na odpočet daně na vstupu (daně zahrnuté v ceně zboží prodávajícím, plátcem DPH) a zboží dodá další osobě (např. potravinové bance, charitativní organizaci apod.) bez

úplaty (daruje), je povinen podle zákona č. 235/2004 Sb., o dani z přidané hodnoty, ve znění pozdějších předpisů („zákon o DPH) přiznat a zaplatit daň odpovídající základu daně (ceně zboží) a sazbě platné pro potraviny (15 %).“ [MINISTERSTVO FINANCÍ ČR 2014] Popisuje problém při darování potravin supermarketů charitativním organizacím ve svém stanovisku z 28.7.2014 ministerstvo financí. V něm se víceméně zaklíná závazky vůči Evropské Unii v oblasti směrnic ohledně DPH a jiné státy (např. Německo, Dánsko, Francii, Velkou Británií, Nizozemsko, Polsko nebo Maďarsko) které tuto daň na darované potraviny neuplatňují obviňují z neřízení se vlastními směrnicemi. "Jak ze směrnice o DPH, tak i ze zápisů z různých jednání vyplývá, že tento postup neodpovídá platným předpisům, ani jejich výkladu." [MINISTERSTVO FINANCÍ ČR 2014]

Tím nezarážejícím je však tento odstavec:

"Pro informaci uvádíme, že pokud by si prodejce, plátce, neuplatnil nárok na odpočet daně zahrnuté v cenách zboží nakoupeného od jiných osob, plátců, a toto zboží by poskytl bez úplaty, zdarma, jiným osobám, např. i potravinovým bankám nebo charitativním organizacím, nebyl by povinen při darování zboží odvádět daň." [MINISTERSTVO FINANCÍ ČR 2014] Zdá se, že ne všechna kritika státu, která okolo těchto kontroverzních nařízení v médiích koluje, je oprávněná. Obchodní řetězec sám, opět zcela hamižně a hrabavě, jdoucí po co největším zisku, uplatňuje slevu na dani při nákupu čímž ušetří prostředky, které jsou už ale dávno v kapse tou dobou, kdy je jídlo vhodné tak akorát pro dobročinné účely a ven se jim moc nechce. Přesněji řečeno, ruce se po nich už moc sahat nechce. Levnější alternativou je hodit vše do popelnice, zítra to bude pryč a obchod za to zaplatí jen několik korun. Dobročinnost zní dobře, ale pokud si kvůli ní řetězce budou muset ukrojit z vlastního, ač to vlastní získali vlastně zdarma, žádná dobročinnost se nekoná. Abych byl také férový, obchodní řetězce se čas od času uvolí věnovat něco ze svých neprodejných odpadků na dobročinné účely, například pobočka Charity v Olomouci děkuje na svých stránkách hypermarketu Globus za jeho dobročinnou podporu. Že se však za tím samým Globusem válí ještě kilogramy dalších potravin, už zaměstnanci charity nevědí.

Závěrem ještě podotkneme, že "...od nového roku 2015 by mohly být darované potraviny osvobozeny od DPH. To by se týkalo potravin, kterým zbývá 48 hodin do uplynutí doby trvanlivosti. Platil by pro ně režim výrobku s nulovou hodnotou, uvedl v Hyde Parku ředitel České federace potravinových bank Fabrice Martin Plichta. Zmínil také, že sankce vůči

Rusku znamenaly zvýšení přísunu potravin do bank, což v konečném důsledku zpestřilo jídelníček potřebným." [ČT24 2014]

Snad se tato iniciativa ze strany potravinových bank vyplatí a povede ke kýženému výsledku, stále však mají potravinové banky ruce svázané dobou minimální trvanlivosti, jejíž překročení, jak se autor sám přesvědčil při desítkách případů, neznamena ani u mléčných výrobků jako jsou jogurty či kefirové mléko žádná zdravotnická rizika a to ani po zatím maximálně zaznamenaných 17ti dnech.

Co se vlastně myslí dumpster divingem?

Dumpster diving se dá interpretovat mnoha způsoby, pro někoho je to živnost, přivýdělek, pro někoho je to cesta, jak pomoci přírodě, pro někoho jedna z mála cest jak se dostat ke slušnému jídlu. Dole v základu se však jedná o jedinou, v celku jednoduchou činnost. Vyhledávání cenných a užitečných předmětů, jichž se jejich předchozí právoplatní majitelé z jakéhokoli důvodu zřekli, a jejich následné přivlastnění si a využití k účelům, ke kterým je daný jedinec využít chce. Co je cenný či užitečný předmět je přitom zcela na posouzení daného provozovatele divingu a kritéria se osoba od osoby dokáží značně lišit.

Podle názvu, jenž se dá z angličtiny převést jako "potápění se do popelnic" je místem, kde takové vyhledávání probíhá, nejčastěji nějaká odpadní nádoba, tam kde se kultura odpadních nádob dodržuje (např. Česká republika), či jiné místo, kam se odpad ukládá (například ve velkoměstech západních zemí jako je Nizozemsko, Belgie, Španělsko a další je zaběhnutým zvykem odpad vyhazovat v plastových pytlích volně na ulici). Samotný termín dumpster pochází z názvu nejznámějšího výrobce komerčních odpadových nádob, Dempster, který používá názvu dumpster pro svoje výrobky (slovo vzniklo spojením rodinného jména bratří Dempsterů s anglickým slovesem to dump znamenajícím vyhodit něco).

Termín "potápět se" vznikl pravděpodobně kvůli podobnosti dvou nejběžnějších způsobů jak se dostat k obsahu kontejnerů, tj. hlavou napřed s tělem opřeným o okraj kontejneru nebo nohama napřed kdy se celý recyklátor "ponoří" do kontejneru, s činností vykonávanou potápěči chtějícími se dostat do vody. Nejrozšířenější potápěčská metoda tohoto druhu,

sednout si na okraj lodě zády k vodě a převážit se dozadu, se v dumpster divingu téměř vůbec nevyužívá.

Jeden z respondentů vyjádřil názor, s nímž se ztotožňuji, že dumpster divingem by se ve svém konečném důsledku mohlo myslet jakékoli sebrání a využití odhozených předmětů odkudkoli, jelikož ten, kdo je vyhodil, si z daného místa, ať už jde o chodník na náměstí nebo louka v chráněné krajinné oblasti, udělal svůj vlastní osobní odpadkový koš.

V dokumentárním filmu Dive! Shrnují aktéři tři hlavní pravidla dumpster divingu

- 1)Kdo přijde první může první vybírat
- 2)Nikdy neber více než potřebuješ
- 3)Místo opusť čistější než jsi ho našel [SEIFERT 2010]

Jelikož lidský odpad nese ve většině společností stigma nečistoty, nehygieničnosti a potencionálního nebezpečí, je i dumpster diving hojně vnímán majoritou jako činnost nevhodná civilizovaného člověka. Již ve starověké Indii byli ti, kdož nakládali s odpadem, Dalité neboli nedotknutelní, odstrkovaní na okraj společnosti a bylo nepředstavitelné aby se jich zástupci vyšších kast třeba jen dotkli, situace jejíž pozůstatky můžeme najít v Indii i v současnosti. Na přelomu devatenáctého a dvacátého století probíhaly první výzkumy v Americe ohledně městského odpadu z důvodů jeho kumulace na ulicích, které položily základy tehdejší reformě v nakládání s odpadem.

„Čistota byla srovnávána nejen s přímým bojem proti nemocem, ale též civilizací, morálkou a spořádaným životem,“ [BURNSTEIN 1990] shrnuje tehdejší názory Burstein. Skutečně, tehdejší výzkumníci, například H. de B. Parsons, ohrnují nos nad nevábným odpadem chudých vrstev, stav zapříčiněný nejspíše tím, že tyto vrstvy se nemohli dovolit vyhazovat vábně vypadající odpad a museli recyklovat při každé příležitosti. Činnosti jako dumpster diving byly pro tyto gentlemany věci téměř nepochopitelnou. Tito výzkumníci a pozdější reformátoři též věřili, že „děti byli bez studu či vkusu když přišlo na to vybírat z hromad vyhozeného, zkaženého, přezrálého či zničeného masa a produktů. Tito reformátoři byli mnohem úzkoprsejší než si dotyčné děti a jejich rodiny mohly dovolit být,“ [NASAW 2012] píše na jejich adresu David Nasaw.

Přestože tedy v minulosti byl odpad spojen hlavně s nečistotou a nemocí a v myslích některých tato představa přetrvává dodnes, v dnešní době se složení odpadu společnosti velice změnilo a existují lidé, kteří se jím dobrovolně probírají bez toho, aby k tomu byli dohnáni ekonomickou tísní. „Dumpster diving není nadále činností nejvyšší nutnosti. Dumpster diving

může být ve skutečnosti Váš trumf, Vaše vitální Darwinovská výhoda.“ [HOFFMAN 1999] Samozřejmě lidé bez domova, kteří se k dumpster divingu často uchylují protože „pokud jste dost hladoví, sníte téměř cokoli.“ [EIKENBERRY 2005] Spektrum toho, co však lidé bez domova recyklují, je poněkud úzký v porovnání s dalšími skupinami. Jednak protože nemají většinou skladovací prostory ani způsoby, jak uchovat zboží které podléhá zkáze. Jejich DD se omezuje většinou na věci, které se dají zpeněžit a potraviny. „Žil jsem a recykloval s lidmi bez domova zatímco jsem psal nové články a sledoval jsem užasle zatímco oni ignorovali věci do domácnosti, knihy a prázdné šeky kvůli hliníkovým plechovkám.“ [HOFFMAN 1999] Jedním ze smutných důvodů k tomuto chování je, že lidé příliš dlouho na ulici a bez pomoci přestanou věřit ve znovu začlenění se do běžného životního rytmu a jejich činnost se omezí pouze na shánění peněz ke koupi drog a příležitostně něčeho k jídlu.

Lidé bez domova však tvoří pouze jednu skupinu recyklujících jedinců, přestože nejuniverzálnější. Uvedu nyní několik dalších skupin.

Zaballeni, Koptská menšina v Káhiře, již 100 funguje jako odpad zpracovávající síla, odvázejíc odpad do čtvrti Mokkatam, kde většina Zaballenů žije. Přestože recyklují primitivními způsoby, je jejich recyklace velice efektivní. Nutno však podotknout, že sami Zaballeni vidí DD jako krádež a podle jejich názoru je jim odpad dáván výměnou za jeho odvezení. V poslední době je však mnoho Zaballenů nuceno se uchýlovat k dumpster divingu z důvodu vytlačení jejich tradičního způsobu sběru odpadu firmami ze západu, které místo recyklace většinou staví skládky

Skládky Mexiko City, jedny z největších na světě jsou domovem stovek až tisíců lidí a jejich rodin, které si sběrem využitelných a zpeněžitelných materiálů vydělávají na živobytí.

Karung guni, obyvatelé singapuru živící se sběrem a výkupem recyklovatelných materiálů mohou díky hustému osídlení jejich města vydělat tímto způsobem značné finance.

Freegani, název pocházející ze slov free a vegan. Hnutí freeganismu má svůj začátek v polovině devadesátých let v hnutí proti globalizaci a environmentálně škodlivému jednání. Freegani žijí ze zrecyklovaných zdrojů jako protest proti konzumu a na podporu ekologicky příznivých způsobů života.

Alternative-house builders jsou lidé, kteří využívají zrecyklovaných, zdumpster divovaných a jinak alternativně získaných materiálů ke stavbě nízkonákladových domů. Dan Phillips, bývalý tanečník a profesor taneční teorie z Texasu, využívá materiálů nalezených na skládkách k tomu, aby stavěl domy pro chudé, nekvalifikované lidi „pro ty, kteří odešli ze

školy v sedmé třídě, samotné matky s pěti dětmi a čtyřmi zaměstnáními.“[FERRELL 2006] Yu Sing, indonéský architekt staví domy inspirované tradiční indonéskou kulturou z materiálů nalezených na smetišti, problémem je, že v České republice na rozdíl od Indonésie musí být domy zateplené.

Politici non-konformisté, spirituální hledači, alternativní myslitelé a všichni ti, kterým se nelíbí standartní pravidla konzumní a nechtějí přispívat současnému ekonomickému procesu s jeho zhoubnými důsledky mohou najít díky DD potřebné materiální zabezpečení.

Ne každý, kdo se probírá kontejnery však musí být člověk bez domova, recyklátor či freegan. Garbologové jako například William Rathje jsou sociologové a jiní výzkumníci, kteří využívají analýzy odpadu současné společnosti k jejímu lepšímu porozumění.

Všichni tito lidé se dobrovolně probírají odpadem jiných s cílem nalézt tam žádané komodity. Ať už je to jídlo, nábytek, kovy, papír nebo informace, dnešní kontejnery nabízejí hojnost tohoto materiálu pro každého, kdo hledání věnuje dostatek času a má pozorné oči.

Co se dá zrecyklovat?

Zrecyklovat se dá vše, co si (v rozumných mezích) může jeden přát. Jen někdy musí věnovat dostatek úsilí a trpělivosti tomu, aby to našel. Vše s čím lidé zacházejí dříve či později skončí v koši a dnešní stav se liší od minulosti tím, že to ani nemusí být nijak rozbité či znehodnocené. *Vše se dá najít ve správné popelnici. (Amanita)* Vyjmenujme si tedy několik základních typů komodit, kterým se dumpster diveři věnují.

Zboží podléhající zkáze:

Jídlo. Při plýtvání 1,3 miliard tun potravin ročně je lehké mezi vším tím jídlem najít i takové, které je zdravotně nezávadné a dokonce prospěšné a nabízející vyváženou dietu. Nemusí se využívat pouze pro stravování lidí, někteří dumpster diveři vlastní domácí či užitková zvířata jim takto mohou zajistit kvalitní stravu.

Kompostovatelný materiál. Vhodný pro zahrádkáře.

Textilie. Nejde jen o hadry na podlahu, běžně se též vyhazuje vyprané, vyžehlené a zabalené oblečení. Moudrou radou je však vždy vše prohlédnout kvůli blechám a vše před použitím pro jistotu vyprat.

Zboží trvalé:

Nábytek, zařízení domácnosti. Židle, stoly, knihovny, na co si vzpomenete. Často k zrecyklování pokud se někdo stěhuje a nábytek se mu už nevešel do stěhovacího vozu.

Elektronika, televize, mobilní telefony, počítače. S postupující dobou a obměňováním zastaralé, i když stále funkční elektroniky se tato dá nalézt často v běžných kontejnerech namísto kontejnerů specializovaných. Pokud od Vašeho mobilního telefonu vyžadujete schopnost telefonovat, přijímat a odesílat textové zprávy a budík, bohatě si vystačíte s téměř jakýmkoliv funkčním telefonem z kontejneru.

Surové a stavební materiály. Přestože zřídka k nalezení v komunálním odpadu, novostavby a jiné stavební projekty většinou vyprodukují spoustu přebytků, které se dají smysluplně využít v alternativním stavebním projektu. Sem patří i všechny chytré a užitečné výrobky z dřevěných palet, které pokud nejsou přímo EURO-palety, nemají obvykle pro vlastníky valnou cenu.

Mechanické součástky, nářadí. Kleště, šrouby, kola, motory.

Informace:

Software. S rozšířením počítačů je stále častěji k nalezení různý software, někdy i v ceně několika tisíc korun.

Přístupová hesla, informace o různých osobách. Ač nelegální, je dumpster diving osobních informací celkem známý. V knize No tech hacking se DD udává jako jeden ze způsobů, jak nahackovat databáze a počítačové sítě bez složitých dekryptovacích programů prostě tím, že se diver prohrabe odpadem administrátora dané sítě. Je známo několik případů zcizení identity a podvodů díky tomu, že lidé nebyli dostatečně opatrní při zbavování se dokumentů se svými osobními informacemi. Nikomu bych tento DD nedoporučoval bez závažného důvodu.

Knihy, časopisy. Přestože v Americe je zdá se zvykem odtrhávat knihám desky, nečiní to z vyhozeného zbytku o nic méně kvalitní četbu.

Kultura, umění. Mimo knihy též hudební záznamy, dokumentární tvorba, či umělecká díla. Například na Broumovsku byl nalezen na skládce obraz Adolfa Týcmana, za socialismu vyhozený, dnes ceněný na stovky tisíc korun.

Zpeněžitelnosti, věci které lze snadno směnit za finance:

Kovy. Železo, ocel, měď, hliník jsou nejčastějšími druhy sbíraných kovů. Tento druh vydělávání financí dumpster divingem je v České republice v ohrožení kvůli plánované reformě sběrných dvorů, které by mohly vykupovat kovy jen od právnických osob a občané by byli nuceni své kovy odevzdávat zdarma obecní správě, aby se tím zamezilo případům krádeží kovových předmětů.

Papír.

Skleněné lahve.

Plastové lahve. Neznámé v ČR, nicméně v některých evropských státech jsou plastové lahve vratné.

Starožitnosti, starožitné hračky. Nálezy spíše vzácné, nicméně se vyskytují. Někteří lidé ve spěchu vyklidit byt po babičce vyhodí věci s vysokou hodnotou, které se dají výhodně směnit za finance ve starožitnictvích.

Toto je základní rozdělení materiálů běžně k nalezení v městském odpadu. Některé skupiny se specializují pouze na jednu kategorii. Například někteří hledají pouze zpeněžitelnosti, někteří, například část respondentů v tomto výzkumu, měli zajištěny finance tak se věnovali recyklaci pouze toho, co potřebovali jako potraviny či vybavení domácnosti.

Recyklace a čas.

To, kdy daný jedinec recykluje může mít značný dopad na to, co svou recyklací získá. Mnoho respondentů mělo alespoň nějaké znalosti toho, které dny a kterou denní dobu se nejvíce vyhazuje. Většina se shodovala na pátečním večeru, sobotním ránu a nedělním večeru jako dobách, kdy mají lidé ve zvyku nejvíce vyhazovat. U Supermarketů a prodejen to bylo nejčastěji denně před zavírací dobou popřípadě brzy ráno před otevřením.

Roční doba hraje také důležitou roli v tom, co a v jakém stavu si může dumpster diver přinést domů. Zatímco v letních měsících dosahuje plýtvání zeleninou a ovocem svého

vrcholu díky sezóně, kvůli vysokým teplotám v letních měsících se tyto produkty rychle kazí. V zimních měsících, kdy je zelenina a ovoce vzácnější, se sice vyhazuje méně, nízké teploty však napomáhají udržet potraviny v požitelném stavu. V oblasti mimo potraviny platí, že sezónní věci se nejčastěji vyhazují před, po nebo mimo sezónu. Tak například zimní rukavice, šály a čepice se zřejmě vyhazují nejvíce v červenci a srpnu zatímco plavecké brýle v prosinci. Staré lyže jsou k nalezení před zimní sezónou, kdy se je jejich bývalý majitel rozhodl nahradit novějším modelem.

Také velké svátky hrají v dumpster divingu roli. Před Vánoce se dělá místo na nové dary a po Vánocích se vyhazují věci, jež byly nahrazeny novějšími modely. Obecně platí že každý svátek tradičně zahrnující též úklid domácnosti nažene do kontejnerů spoustu příležitostí k úspěšnému dumpster divingu.

Food not bombs and Bikes not bombs

Značná část respondentů, které budu dále klasifikovat jako selfless, vynakládala úsilí ve snaze pomoci svému okolí. Nejen prostředí životnímu ale i lidem, kteří jsou neodmyslitelně jeho součástí. Někteří z nich tak činili z vlastní iniciativy, vlastními prostředky, využívající materiály získané dumpster divingem k pomoci ostatním, například poskytováním potravin lidem bez domova. Prý proto aby ukázali, že každý jednotlivec může přispět a nemusí být součástí žádné skupiny či organizace. Větší část z nich e však seskupovala alespoň příležitostně kolem činnosti iniciativy Food not bombs, jejíž praktiky také zahrnují dumpster diving a bylo by na místě si ji tedy trochu přiblížit.

Food not bombs movement byl založen roku 1980 v Cambridgi, Massachusetts anti-atomovými aktivisty. „Aktivity členů zahrnovali získávání jídla, pochodování a protesty. Protestovali proti problémům nukleární energie, účasti Spojených států v Salvadorské občanské válce a diskriminace lidí bez domova.“ [WIKIPEDIA- food not bombs] Během devadesátých let iniciativa získávala na síle a uspořádala několik mezinárodních shromáždění. Na začátku milénia Food not bombs podporovalo akce proti válce v Iráku, za což si vysloužila od FBI nálepku skupiny s možnými vazbami na teroristy.

Během svého působení se různé skupiny Food not bombs v U. S. I jinde potýkají hlavně s městskými regulemi a vyhláškami, které zakazují podávat jídlo bez licence, na veřejném

prostranství či většímu množství lidí. I přestože se věnují záslužné činnosti, jsou příslušníci FNB při svých aktivitách často omezováni městskými úředníky a městskou policií, kteří neradi vidí lidi bez domova, kteří se často těchto akcí zúčastňují, a chtěli by je vymazat z tváře města.

FNB je dobrovolnická iniciativa která sdílí veganská jídla jako protest proti válce a chudobě. Každá konkrétní skupina shromažďuje přebytečné jídlo, které by se jinak vyhodilo, díky dumpster divingu či přímo komunikací s prodejci. Její členové se řídí několika základními principy.

Vždy vegansky či vegetariánsky a zdarma pro každého

Každá skupina je nezávislá, autonomní a řídí se konsenzem členů

FNB pracuje a funguje na základě nenásilí [WIKIPEDIA- Food not bombs]

Mnoho z těch respondentů, kteří se zúčastnili akcí FNB tak činila také proto, že oproti tradičním formám charitativních činností u „klasických“ organizací nebyli vázáni žádnou byrokracií. „Každý kdo chce vařit může vařit, každý kdo chce jíst může jíst. FNB cílí na to zahrnout každého.“ [WIKIPEDIA- Food not bombs]

Podobná iniciativě Food not bombs je též Bike not bombs, která recykluje stará kola, učí mladé lidi jak se o kola starat a též posílá kola do oblastí centrální Ameriky, Afriky a Karibiku. BNB se snaží rozšířit cyklistiku jako ekologicky příznivou formu transportu a oboje kola i jejich součásti jsou díky BNB posílány do rozvojových zemí, kde jsou využívány mimo jiné k „sestavování zařízení na mletí obilí, pumpování vody či loupání kávy bez užití elektřiny.“ [WIKIPEDIA- bike not bombs]

Dumpster diving v sociálních vědách

Téma dumpster divinu je v sociálních vědách často spojováno s fenoménem freeganismu a je o něm psáno za použití termínů jako *plýtvání potravinami*, *civic society protest*, *čistota a nečistota*, *legalita a ilegalita*.

Edwards a Mercer [2007] píší o freeganech recyklujících potraviny a následně je redistribujících potřebným v rámci Food not bombs. O New Yorských freeganech a jejich

politickému odporu vůči kapitalismu píše Barnadr [2011]. Dehonestující povaha DD je klíčovým tématem mnoha těchto prací. O tom, že DD je v očích většinové společnosti spojován s nízkým soc. statusem, chudobou a možná i mentální patologií píše Schantz [2005], Essig [2002] nebo Coyne [2009], který se však krom otázek čistoty a nečistoty věnuje též politicko-agitačnímu aspektu freeganismu. Také Moré [2011] se ve své práci věnuje politickému aspektu freeganismu a označuje ho za činnost, která tvoří z nepoužitelného znovupoužitelné věci. Gross [2009] a Dubish [1981] se věnují freeganismu v otázkách kapitalismu a alternativních způsobů života lidí, kteří se odstěhovali na venkov USA s cílem vyvázat se z peněžní směny cestou zahrádkářského samozásobitelství. Jeff Ferrel [2006] se ve své knize soustředí spíše na každodenní radosti a starosti městského dumpster divera a DD pojímá jako akt vzkříšení toho, co je pro společnost již mrtvé (aka vyhozené) do nového života. „Efektivní recyklace často dělá neefektivní sociální výzkum,“⁴⁷ udává a proto nesahá ve svých teoriích dále než ke svému jedinečnému individuálnímu příkladu. *Attitudes, belief, prevalence of dumpster diving*, výzkum zabývající se dumpster divingem jako způsobem obstarávání si obživy lidmi bez domova v severoamerické Minnesotě zpracovaný Nicole Eikenberry a Chery Smith ukazují DD jako způsob obstarávání si potravy nízkopříjmovými a marginalizovanými sociálními skupinami. Článek Laury Yeager [2001] vykresluje jedinečný akt DD dvěma středoamerickými dámami.

V českých luzích a hájích bylo na téma freeganismu vydáno pět akademických prací. Bedřich [2009] představuje fenomén DD a freeganismu se východisky vyvozenými z rozhovorů s respondenty. Práce Brunclíkové [2011] se věnuje hlavně tématu squatingu ovšem částečně se dotýká i DD, jelikož část těch, kteří mají střechu nad hlavou díky ilegální okupaci objektů si jídlo a další komodity obstarává touto cestou. Krupička [2012] ve svém díle nastiňuje hnutí freeganismu na pozadí konsumerismu a uvažuje o jeho smysluplnosti. Baráková [2013] podává informace o vlastním dumpster divingu a nabízí model freegana založený na jejích zkušenostech a rozhovorech s respondenty. Konečně Kubátová [2014] se zabývá symbolickým statusem jídla z popelnic, hranicemi mezi čistým a nečistým a tím, jak respondenti tyto hranice posouvali s přibývajícím zkušenostmi s DD.

Výzkum:

Výzkumné otázky:

Namísto výzkumných otázek jsem se rozhodl zvolit výzkumný záměr. Mým záměrem bylo poznat, pochopit a ve zjednodušených rysech popsat strategie, kterými si dospívající Dumpster diveři zajišťují naplnění svých životních potřeb a též jaké životní potřeby to jsou. Během analýzy jsem též nasbíral bohatý objem dat o okolnostech které vedly k plýtvání použitelnými a použití-hodnými zdroji. Proto se nejprve budu ve stati vycházející z dat získaných během výzkumu věnovat přiblížení těchto okolností a následně rozdílům v tom, jak jednotliví respondenti chápou pojem dumpster diving a též rozdílům v tom jak tuto činnost provozují v praxi. Dále se budu zabírat motivy, které je k této činnosti vedou a jaké to má dopady na jejich chápání na základě vlastnictví. Nakonec přiblížím předpokládaný vztah respondentů k dumpster divingu v budoucnosti.

Použité výzkumné metody

Téma dumpster divingu si získává ve světě sociálních sítí své místo. Čím dál více výzkumníků zaměřuje svoji pozornost na toto jedinečné téma. Kromě garbologů se však málokdo z nich zabývá tímto tématem ve větší míře kvantitativně. Dle mého názoru je to způsobeno jedinečnou složitostí a neopakovatelností tohoto fenoménu a jeho neustálou proměnlivostí. V rámci výzkumu jsem se tedy rozhodl pro kvalitativní analýzu dat získaných od skupiny respondentů, ohraničené geograficky a věkově. Jako takový tedy není poplatný všeobecné skutečnosti stejně jako žádný jiný výzkum ale poskytuje další unikátní vhled do světa dumpster diverů.

Povaha dat

V této kvalitativní analýze jsem pomocí etnografických postupů sbíral data z různých zdrojů a od různých informátorů ve výzkumem ohraničeném vzorku populace. Centrální ideje prezentované v hlavní části této práce vycházejí z otevřeného kódování pěti hloubkových, polo strukturovaných rozhovorů s respondenty uskutečněných mezi květnem 2013 a červnem 2014, dále z neformálních rozhovorů a hlavně ze zúčastněného pozorování probíhajícího mezi Květnem 2013 a březnem 2015. Kódování proběhlo na doslovných prepisech rozhovorů. Tam, kde se respondent vyjádřil zamítavě k nahrávanému rozhovoru, nebo kde k němu nebyla vhodná příležitost, byl proveden podle možností neformální rozhovor, s následným zapsáním

poznámek s relevantními informacemi. Navíc, jelikož někteří dospívajících dumpster diveři o své recyklaci z různých důvodů dávají vědět na internetu například na sociálních sítích, formou článků či blogů, byla provedena podle možností analýza těchto jejich vlastnoručně psaných textů, často vyjadřujících jejich postoje a názory. Dále byly do terénního deníku zaznamenávány postřehy z asi dvouletého zúčastněné pozorování a vlastního výkonu dumpster divingu výzkumníkem a autorem tohoto textu. Objekt a subjekt se museli stát jedinou entitou za účelem lepšího pochopení reálií, které dumpster diving provázejí. Tento aspekt mohl snad pokrýt mé vnímání celku, jelikož jsem již nebyl nadále nezúčastněným pozorovatelem ale mám dojem, že vzhled do černé skříňky dumpster divingu nejen dospívajících ale obecně alternativní recyklace byl přínosem, který převážil nad případnými zápory. Koneckonců nezaujatý pozorovatel je v sociálních vědách, tím spíše v kvalitativním výzkumu, spíše mýtus než standart. Samozřejmě výsledná práce byla psána s pokud možno reflexivním nadhledem a odstupem od tématu, aby byla umožněna alespoň nějaká objektivnost.

Získávání respondentů:

Všichni účastníci výzkumu museli být ve věku 15-25 let, žijící v České republice a provozující dumpster diving. Nejvíce rozhovorů bylo provedeno v Olomouci a jejím okolí, dále na území Prahy a Prostějova. Respondenti, kteří s jinými dumpster divery udržovali kontakt, či tvořili sociální skupinky, byli kontaktováni pomocí gatekeepera a dále za pomoci metody sněhové koule. Respondenti, kteří provozovali dumpster diving samostatně byli většinou kontaktováni zdánlivě náhodou u míst recyklace. Dá se tedy říci že byli vybráni metodou dostupnosti.

Protože je činnost DD běžně považován za jeden ze základů činnosti FNB, prvním krokem bylo kontaktování členů toho uskupení. Pomocí gatekeepera došlo k seznámení s několika členy FNB, díky nimž jsem se seznámil s dalšími dospívajícími praktikujícími DD, kteří nemuseli ani nutně být členy FNB. Po určitém čase a několika zúčastněných pozorováních svolili někteří k rozhovoru. Těžším úkolem se ukázalo kontaktování individuálně praktikujících dumpster diverů, právě proto že praktikovali individuálně. První respondent byl náhodně potkán v červnu 2013 a byl s ním proveden neformální rozhovor. V červenci byl kontaktován další a během roku 2014 další dva. U jednoho byl proveden nahrávaný

polostrukturovaný rozhovor, s ostatními byl proveden neformální rozhovor točící se kolem témat dumpster divingu a toho, co bylo v jejich očích s tímto tématem spojené.

Analýza dat:

Data pro kvalitativní analýzu, přepsané rozhovory, poznámky z neformálních rozhovorů a ze zúčastněného pozorování, jsem zpracoval s pomocí postupů zakotvené teorie. Otevřeně jsem zakódoval dané texty a poznámky, výsledné kódy jsem uspořádal hierarchicky podle četnosti jejich výskytu a důrazu, který na ně byl kladen a významově je zkompiloval do modelu reality, odrážející v hrubých rysech vidění tohoto předmětu samotnými respondenty.

Jelikož různí respondenti vidí realitu různě, vzniklo kódováním informací, které o sobě byli ochotni poskytnout, množství různých modelů nebo lépe řečeno úhlů pohledu. Ze kterých respondenti na svoji činnost nazírali. Proto byli jednotliví respondenti na základě podobnosti svého nazírání rozděleni do několika kategorií. Tyto kategorie pomohli zachytit jedinečnost fenoménu alespoň v hrubých rysech. Analýza poté vychází z těchto kategorií a nejčastějších kódů s danou kategorií spojovaných.

Respondenti byli podle možností anonymizováni a jejich citace v tomto díle byly dle nutnosti zbaveny výplňkových slov. Dále jim byla přidělena anonymizující přezdívka usnadňující orientaci.

Popis výzkumné lokality:

Olomouc

Největší část výzkumu byla prováděna ve městě Olomouc, univerzitním městě s přibližně 120 000 obyvateli umístěném ve východní části ČR konkrétně v prostředí rovinnatého kraje zvoucího se Haná. Ačkoli participanti a respondenti výzkumu pocházeli z mnoha částí republiky, mnoho z nich v Olomouci studovalo nebo v něm někdy v minulosti nějakou dobu žilo. Olomouc není jediným městem, kde výzkum probíhal (dále například v Praze či Plzni) a

příležitostně informace k této práci byly sbírány i při pobytech v zahraničí. Olomouc však byla centrem a hlavním zdrojem mého vlastního DD a též podstatné většiny respondentů.

Olomouc je středně velké město ve stylu západní civilizace s propracovanou infrastrukturou a patřičnou mírou industrializace, jaká městu o tomto významu náleží. Historické centrum, v němž jsou umístěna hlavní střediska kultury, administrativy a vzdělání, je obestavěno hradbou činžovních domů, studentských kolejí a rozsáhlých čtvrtí panelových domů. Dále za nimi se nachází na východ industriální oblast, na západ a sever oblasti nákupní. „Občané města Olomouce vyprodukují 17 tisíc tun komunálního odpadu za rok. Zhruba 51 procent tvoří tříděný odpad tedy papír, sklo, plasty a bioodpad. Odpad končí na skládkách, za které stát platí nemalé peníze.“[CHALUPA 2013] Náklady města na svoz a recyklaci netříděného odpadu činil za rok 2013 64.850.686,- Kč na 100.559 poplatníků · Tento odpad se stává podle platné vyhlášky ihned po uložení do sběrné nádoby majetkem města, což se stává důvodem ke konfrontaci mezi dumpster divingy a městskou policií, která jim připomíná, že takovéto počínání může být považováno za krádež.[ČR. OZVČ č.11 2007]

Centrum města jako takové neposkytuje pro samotný akt dumpster divingu příliš mnoho možností. Vedení města Olomouce v zájmu uchování estetické hodnoty centra neumístilo do centra téměř žádné veřejné kontejnery na odpad obyvatel centra. Ti, kdož žijí v této oblasti (jedná se o dvě celkem vyrovnané skupiny studentů a ne-studentů tzn. Téměř polovina obydlených bytů v této oblasti jsou byty studentskými z důvodu častého špatného technického stavu těchto bytů a městské vyhlášky která udává majitelům těchto nemovitostí tyto řádně zabydlit) mají soukromé popelnice náležející k tomu kterému bytu a tyto se dostanou k veřejnému nahlédnutí pouze v předvečer dvou určených dní v týdnu, kdy se sváží odpad. Jelikož v těchto domech bývá obvykle nepřilíš vysoká koncentrace obyvatel, je hmotný výtěžek z těchto popelnic obvykle nízký pouze několika vzácnými výjimkami. Jednou z těchto výjimek je událost unikátní pro univerzitní města, jako je Olomouc. Jak píše Robyn Griggs Lawrence ve svém článku College Graduation Means Great Dumpster Diving [LAWRENCE 2011], studenti, kteří bydlí v univerzitním městě většinu roku na kolejích a v pronajatých bytech si za tu domu do svých dočasných domovů nanosí většinou velkou spoustu věcí. Takovou spoustu, že při událostech jako je konec školního roku nemají dostatečnou kapacitu si vše odvézt a to, co nechtějí a nevrže se jim to do zavazadel (a co potažmo stejně zaplatili pravděpodobně jejich rodiče), vyhodí do nejbližší popelnice. V jednom konkrétním dni, byla to nejspíš neděle, poslední den měsíce července (kdy končí

značná část nájemních smluv těchto studentů- navíc v konjunkci s nedělí) byla téměř každá popelnice v centru a v přilehlém okolí doslova nacpána vybavením studentských bytů, nedojedenými zásobami a knihami.

Selfless and Selfish

Nic ve vesmíru není čistě černé nebo čistě bílé. Pouze dobré nebo pouze špatné, velké či malé, důležité či bezvýznamné. V každém z nás je potenciál k velkým skutkům, velkým alespoň v očích lidí. My lidé rádi uvažujeme duálně, v protívách a protipólech. Máme dvě ruce, dvě nohy, dvě oči, střídá se den s nocí, světlo s temnotou, jednička s nulou. My jsme jenom my a oni pouze oni, dobrý je jenom dobrý a zlý je pouze zlý. Je snadné o světě takto přemýšlet, jednoduché, úhledné a do jisté míry i užitečné. Život však není černobílý, není dobrý ani špatný, vlastně není nijaký, je takový, jaký je. Popisovat život není možné, už jenom kvůli jeho komplexnosti, proměnlivosti a subjektivitě. Navíc nástroj, sloužící nám k popisu, je až žalostně nedokonalý. Mám za to, že úkolem vědců je hledat pravdu, popsat realitu a uchovat ji k užitku celého lidstva. Rád bych Vám zde poskytl kousek reality, ale není to možné. Nikdy nemůžeme vědět, jestli je svět okolo nás reálný, jestli se naše úsudky zakládají na pravdě nebo jaké důsledky mohou mít naše činy. Tolik papíru již bylo popsáno moudry, pozorováními, vývody, teoriemi, experimenty a vším možným ve snaze zachytit realitu. Ve skutečnosti jsou to však jen značky, jeden vedle druhého, myšlenkové konstrukty zachycené v inkoustu. Nedokáží Vám dát realitu, nabízím Vám tedy alespoň myšlenkový konstrukt. Berte ho však pouze takový, jaký je.

Každý dospívající diver, stejně jako každá bytost, je unikátní existencí, skvělou pokladnicí životních příležitostí a výjimečným zázrakem. Život a postoje každého z nich by vydaly na knihy, možná celé knihovny, a stejně by nebylo zapsáno vše. V tomto výkladu si vytvořím dvě skupinky, selfless a selfish. Nicméně reální dospívající dumpster diveři mohou mít znaky selfless, selfish, selfless i selfish nebo ani jednoho z těchto dvou protipólů. Selfless ani selfish neexistují, stojí mimo realitu. Jejich existence jsou spleny z vlastností a chování jednotlivých jedinců tak, aby byli co nejkontrastnější a poskytli co nejširší spektrum vzhledů do chování a postojů dospívajících v souvislosti s dumpster divingem. Reálný člověk může tedy být v něčem selfish, v něčem selfless a v něčem sám sebou. Selfless a selfish jsou pouze pomůcky,

jak jsem již řekl, myšlenkové konstrukty. Sobecký a nesobecký dospívající diver. Jména možná trochu zavádějící ale v dalších kapitolách, kde se zabývám tím, co je pod povrchem, se vše pokusím uvést na pravou míru. Nyní se však podívejme na tyto dva zvenčí, všimněme si toho, co je na povrchu.

Selfless:

Selfless diver je většinou člověk, vychovávaný rodiči se středoškolským či vysokoškolským vzděláním, náležícím ke střední nebo vyšší střední třídě. V jeho mládí získával od rodiny impulsy, jež ho vedly k ekologickému smýšlení a chování příznivému životnímu prostředí. Někteří respondenti si též vybavují ve svém mládí vlivy vedoucí k pozitivnímu postoji v oblastech neplýtvání a znovu využívání věcí, třeba na první pohled rozbitých. S dumpster divingem (DD) se takový selfless diver seznámil většinou dvěma způsoby. Jednak se díky svému zájmu o ekologii a alternativní způsoby života dostal do situace, kdy mu bylo umožněno shlédnout nějaký dokument či vyslechnout přednášku zabývající se problémem plýtvání a obsahující informace o dumpster divingu. Většina selfless respondentů uvádí toto seznámení se s DD skrze vzdělávací snahu environmentálně příznivě naladěných jedinců (ať již formou přednášek či dokumentární tvorby) jako jakýsi předstupeň, stav, ve kterém mají o DD jisté povědomí, možná znají někoho ve svém okolí, kdo se mu věnuje, ale sami DD nevykonávají. V tomto stádiu je pro ně jakousi další formou ekologicky příznivého konání, aktivního protestu, cestou k alternativním způsobům života či prostě jenom zajímavou činností.

Na druhém stupni, který však může být hned stupněm úvodním, plně přeskakujíc předešlý stav, se dospívající selfless diver setká s jednotlivcem či skupinou vrstevníků, praktikujících DD ať již jako členové Food not bombs, jako freegani či jako sami sebe nedefinující dumpster diveři. Ze zájmu dovědět se více a vyzkoušet si tuto činnost, požádala většina respondentů své vrstevníky, „aby jim ten dumpster diving ukázali.“ Při vhodné příležitosti tedy vrstevník či skupina vyrazila společně se zájemcem nejčastěji k nějakému blíže nespecifikovanému obchodnímu domu, kde podle individuálních okolností zrecyklovali nějaké potraviny.

Zde je na místě vytyčit první zásadní rozdíl, kterým se selfless diveři od selfish a to ten, že při svém DD pracují hlavně s potravinami. Ačkoli téměř jakýkoli materiál může být recyklován a jsou známy i případy takzvaných alternative-house builders, kteří recyklují

stavební materiál k využití při stavbě nízkonákladových obydlí, dospívající selfless diveři, kteří byli respondenty v tomto výzkumu, udávali jako hlavní náplň svého DD recyklaci potravin a jejich další využití.

Tak jako určitě to může být to, kdy se vyváží komunální odpad-popelnice. Ale také si myslím že pro většinu lidí tohle už dumpster diving není. Myslím že pro většinu lidí je to to, že se jede za supermarketu a nejde jen o to jídlo ale také že se dává najevo to, že tam to jídlo je. Že se vyhazuje něco zbytečně přestože by se z toho uživila ještě spousta lidí nebo zvířat. (Amanita)

Po této první zkušenosti, a jejím vyhodnocení jako něčeho pozitivního se čerstvě „zasvěcený“ diver začíná zúčastňovat se svými vrstevníky DD „výjezdů,“ kdy se skupinka společně sejde, dopraví se na vhodné místo k recyklaci zrecykluje potraviny, pokud jsou nějaké k zrecyklování, u některého účastníka doma potraviny očistí a zpracuje a následně si je rozdělí mezi sebou, věnuje část z nich svým přátelům nebo je uskladní k pozdějšímu užití například na akce Food not bombs.

Zde je ilustrován druhý charakteristický rys dospívajících selfless diverů a to jejich skupinovitost a vzájemné sdílení výsledků recyklační činnosti. Neexistuje zřejmě žádná síť dumpster diverů ani žádná hierarchická struktura. Mladí dospívající dumpster diveři se sdružují kolem takových struktur jako Food not Bombs, pravidelných setkání fanoušků alternativních životních stylů ale hlavně na základě přátelských vazeb. Většina respondentů uvedla, že mnozí z jejich DD kolegů byli jejich přáteli již před tím, než začali praktikovat recyklaci, ale že určité množství vrstevníků poznali nejdříve na základě DD, než s nimi navázali přátelský vztah. Většinou toto spřátelení neproběhlo při samotné činnosti (například náhodným setkáním u kontejneru) ale při příležitosti nějaké akce spojené například s osvětou ohledně plýtvání. Je to sice individuální ale člověk zájímající se o alternativní životní styly se může dostat i do takové společnosti, kde by bylo zvláštností potkat někoho, kdo DD nikdy neprovozoval.

Ačkoli tedy neexistuje žádná struktura zastřešující dospívající divery, ti, jež se znají a udržují spolu přátelské vztahy se často dělí o výsledky své recyklační činnosti a to jednak z dobroty svých myslí a čirého přátelství, druhak protože objem použitelných potravin může leckdy dalece přesáhnout kapacitu jednoho člověka. Jeden respondent to podal výstižně slovy: *Někdy se hodí mít bandu kamarádů, kteří mají rádi ředkve. (Amanita)*

Občas se domlouváme a jedeme tam spolu ať už proto že je to zábavnější nebo že je to nějaká možnost k tomu setkání a společně si třeba tu zeleninu zpracujeme nebo navaříme společně. A určitě je to decentralizované...je jasné že neexistuje nějaký koordinátor který by řídil naši činnost. (Nat) Diver poté na základě svého rozhodnutí buď provozuje DD „skrytě,“ pouze se svými vrstevníky nebo otevřeně, kdy vrací výsledky své recyklační činnosti společnosti například v rámci Food not Bombs. To se dá považovat za vnitřní rozdělení selfless diverů. Ač skrytí a veřejní selfless diveři mohou sdílet mnoho názorů a motivací, přece jen můžeme sledovat drobné rozdíly. Přibližme si tedy motivace selfless diverů tak, jak je sami uvedli.

Jedním z nejrozšířenějších názorů, který vede mladé selfless divery k recyklaci je, že „je to prostě škoda vyhodit.“ Důvod nezakládající se ani tak na nějaké ideologii nýbrž čistě na zdravém rozumu. Pokud někdo vyhazuje nezávadné potraviny které by mohly nasycit hladovějící a člověk o tomto ví, leckdy cítí lítost nad tímto zbytečným plýtváním. To se může pojit s vnímáním DD jako činnosti prospěšné životnímu prostředí. Někteří respondenti, hluboce pohnuti mírou plýtvání, se snaží svojí recyklační činností alespoň trochu zmírnit nesmyslnou zátěž, kterou konzumní společnost nakládá na přírodu. Jedni to vnímají tak, že s pomocí DD alespoň trochu navrací koloběh přírody, který je v nynějších dobách useknut plastovým kontejnerem, potažmo skládkou. Vzácné dary přírody končí v kontejneru a tím, že je selfless diver zrecykluje, dá jim účel a zbytky navíc zkompostuje, jim pomáhá vrátit se zpět k Zemi.

Jak pro někoho je normální si koupit věci v obchodě tak pro mě je normální že ty věci fungují tak, že země nám dává věci které jsou vlastně dary..a ten dar je dobré využít a ne ho někde nechat shnit. Nebo zplesnivět nebo prostě nechat zaniknout....jak jsem mluvila o té energii že zde je a proč ji nevyužít a nechat ji zaniknout. Je to zároveň takový ..nedá se takhle spotřebitelsky fungovat donekonečna..souvisí to s tím že ty zdroje jsou nějak omezené a hlavně já se nechci ...nechci tu zemi nějak drancovat. Mám k ní úctu a chci využívat co mi dává. (Amanita)

Druzí, převážně fregani, pomáhají Zemi ve svém pohledu tím, že minimalizují svůj ekologický dopad, nezanechávají za sebou stopu. Tím, že se stravují vegansky kvůli nim netrpí žádná cítící bytost a tím, že svoji zeleninu recyklují snižují plýtvají a navíc neposkytují finance těm, kdož jsou za toto plýtvání zodpovědní. Není pravděpodobně náhodou, že většina selfless vykazovala hluboké soucítění s přírodou a ekologicky příznivé chování. Podstatná

část z nich se stravuje vegansky či vegetariánsky, kompostuje bioodpad a třídí někdy více než 100% svého odpadu. Tím spíše že u některých ke tvorbě vlastních odpadu ani nedochází, jelikož to, s čím zacházejí, už vyhodil někdo jiný. Ekologičnost, snaha snížit plýtvání a své vlastní nároky na omezené zdroje Země jsou hlavními motivy skrytých selfless diverů.

Pro některé však nemusí motivace žít částečně či zcela s pomocí recyklace vycházet čistě z roviny ekologické ale též z politické. Intelektuální levicoví anarchisté i jiní, nespokojení s politickým systémem ovládajícím svět, mohou skrze DD a freeganství „přestat hrát podle pravidel“ a nepodílet se na tom, co vnímají jako nespravedlivý a otrocký systém. Skrytí diveři si mohou přát zůstat skrytí z různých důvodů. Jsou spokojeni se současným stavem, nevěří na změnu ve velkém měřítku či se obávají negativního přijetí ze strany blízkých či v „dospělém životě“ profesionálního okolí. Ovšem i ti, jež vykonávají DD skrytě a neangažují se v dalších oblastech spojených s DD o kterých bude psáno níže, mohou poskytovat pomoc ve formě například zrecyklovaných potravin těm ze svých přátel, kteří se v těchto oblastech angažují.

A jaké jsou to oblasti a s jakými motivy do nich selfless dumpster diveři vstupují?

Někteří selfless diveři využívají DD k vyjádření svého nitra a obohacení okolí esteticky a emocionálně. Jsou to umělci, recyklátoři kteří využívají nejen konvenčně znovuvyužitelný a celkově zbytečně vyhozený materiál, ale i doslova odpad (například plechovky od piva a rybí hlavy) k vytvoření děl, které mohou mluvit k duším přihlížejících a evokovat v nich roztodivné pohnutky. Některé mohou být ekologicky zaměřené, jiné by mohly být oku laika nerozeznatelné od současného umění, které se v moderních galeriích cení na nemalé částky. Recyklující umělci bývají zřídka skrytí, protože svým uměním dávají dar celému světu.

Dalším motivem je snaha pomoci bližnímu. Kapitalistická společnost vytváří podmínky, v nichž se může jednomu snadno stát, že se ocitne na jejím okraji. Bez prostředků, neschopen zvládat tíživou životní situaci, bez domova a bez efektivní pomoci poté propadá beznaději, kterou se nezřídka snaží alespoň na chvíli zahnat alkoholem. Jelikož jsou selfless dospívajícími, výdělečně nečinnými a zřídka disponují většími materiálními zdroji, snaží se alespoň pomoci těmto lidem, aby netrpěli hladem a pozvednout je na duchu.

To je hlavně doména selfless angažujících se na dobročinných akcích Food not bombs ovšem mezi participanty byli i takoví, kteří distribuovali zrecyklované jídlo mezi sociálně slabé i z osobní iniciativy. Jeden z účastníků to vyjádřil slovy: „*Pokud jsou tu na jedné straně hladovějící a na druhé se jídlo válí v popelnicích, tak logickým krokem je to jídlo vzít a dát jim ho.*“ (*Dreadmajster*) Přispěním selfless je poté jídlo čisté, uvařené a lidem bez domova

servírováno teplé. To je často vítáno ze strany lidí bez domova jelikož jak se uvádí ve Attitudes, belief, prevalence of dumpster diving a jak se shoduje i s českými reáliemi, „největším problémem lidí bez domova, jež by chtěli zajistit své potřeby DD je, že nemají potraviny kde zpracovat.“ [EIKENBERRY 2005] Poskytnutí teplého jídla a sympatií sice situaci lidí na ulici nevyřeší, nicméně i tato trocha soucítění může pozvednout ducha toho, který se ocitnul na samém dně. A přestože poskytnout pokrm hladovějícímu by mělo být samozřejmostí, v dnešních dnech se na takový akt pohlíží jako na něco vysoce neobvyklého, až svatého.

Co však může pomoci trvale zlepšit situaci lidí bez domova a společnosti jako celku je osvěta a vzdělávání. Právě o osvětu a vzdělávání, alespoň co se týče plýtvání, recyklace a nevhodné distribuce potravin, je posledním z hlavních důvodů, proč selfless recyklují potraviny a jiné materiály. Jednotlivci mohou díky vlastní recyklační praxi a zkušenostem s plýtváním konzumní společnosti na toto plýtvání lépe poukazovat a poučit o něm zájemce. To se děje například formou přednášek či benefičních akcí. Příkladem vlastního života se mohou stát živoucím důkazem toho, že míra plýtvání přesáhla únosnou mez a že je plýtvání navíc naprosto zbytečné. Iniciativa Food not Bombs spojuje charitativní aspekt využití DD s osvětou a poukazuje nejen na plýtvání ale i na další neduhy současné společnosti. Ti, jejichž motivace k DD je osvěta lidí a cílem změna chodu společnosti mají zdá se ten nejtěžší úkol, ale též jsou nejambicióznější. Někteří to vnímají jako změnu, jakkoli malou, která by mohla vést ke zlepšení ekologické situace a snad i obnově úcty člověka k Zemi a všemu živému. Někteří tak protestují proti systému s nímž nesouhlasí a který by si představovali spravedlivější a ohleduplnější. DD je těmito selfless brán ne hlavně jako způsob získávání materiálních zdrojů ale sám o sobě je jim zdrojem důkazů a argumentů v intelektuální boji proti nedokonalostem systému. Není divu že ti, jež se angažují v propagaci a osvětě spojené s DD jsou těmi „nejviditelnějšími“ ze všech diverů. Materiální prospěch plynoucí z DD je těmto lidem podřadný. Už samotná existence možnosti dumpster divingu je jim důkazem nutnosti změny systému. *Na jednu stranu člověk z těch věcí dělá něco užitečného ale spíše by se měl změnit ten systém. (Lenka)* A to je to hlavní, čím se selfless odlišují od selfish. Všichni by uvítali s jásotem den, kdy už by se nedalo recyklovat, protože společnost už by neplýtvala.

* U selfish, jak uvidíme, by v ten den převládaly pravděpodobně docela jiné pocity.

Selfish:

Selfish popíší nejdříve z hlediska motivací a až poté přejdu k obecnému popisu. Tento pořádek snad lépe osvětlí dospívajícího selfish divera.

Co je tedy motivací selfish diverů k provozování recyklace prvního řádu? Jednoduše podáno jsou selfish motivováni svou hamižností a leností. Vidina materiálního užítku pro sebe, snadno získaného a zdarma, pohání jejich recyklační činnost. Co se tím míní? Selfish vidí DD ne z nějakého ideologického úhlu pohledu ale jako způsob jak využít zdroj, který se nachází v jejich blízkosti, co nejefektivněji k uspokojení svých potřeb. *Jde o osobní prezervaci. DD dělám proto abych uživil sám sebe a abych přežil v tom nejlepším možném stavu. (None) Pomocí DD jsem dosáhl různých velkých věcí, postavil rozmanité struktury a zařídil si nezávislost. DD mi pomohl splnit mé sny. (None) DD sám o sobě většinou nedokáže plně uspokojovat všechny potřeby těchto diverů nicméně většina z nich provozují DD aby si ušetřili finance k intenzivnějšímu uspokojování těch potřeb, které DD uspokojit nedokáže, například potřebu tabáku, alkoholu či zábavy. Nejdůležitějším aspektem DD v jejich myslích je to, že je zdarma a že díky němu mohou ušetřit peníze, které získávají často formou podpory od rodiny. I selfless uváděli, když na to byli přímo dotázáni, že se díky DD relativně zlepšila jejich finanční situace, protože nevydávali tolik prostředků například za vlastní stravu (jejíž úroveň se též zvedla v důsledku plýtvání exotickými produkty stejně jako mrkvi) ale to pouze jako vedlejšího produktu jejich ekologicko-aktivistické činnosti. Otázka financí je jim často podružná. Naopak aktivita selfish diverů míří hlavně na zlepšení své ekonomické situace.*

Jde o to zajistit si přežití a nějaké ideologické žvásty jsou podle mě nějaké pozlátka. Člověk to může vzít za své že recykluje ty zdroje znova a nevím co všechno ale pro mě je to snadná cesta k získání...nebo není snadná ale je to pohodlnější cesta k získání materiálu než je práce a proto to dělám. (None)

Někdo by mohl oprávněně namítnout, že DD není nejefektivnějším způsobem, jak zlepšit svoji finanční úroveň, že v porovnání s placeným zaměstnáním nemůže nějaká recyklace obstát. Jednak záleží na úspěšnosti divera (úspěšný dumpster diver může za odpoledne zrecyklovat věci, které by při nákupu vyšly na značnou sumu – nevýhodou je, že si nemůže vybrat co to bude za věci či které odpoledne je objeví) a jednak se tu střetává motivace chamtivosti s leností. Nejenom že jako dospívající by si selfish těžko našli dobře placenou práci (zvláště při stále probíhajícím procesu vzdělávání) ale někteří z nich chovají k formálnímu pracovnímu procesu odpor buď z lenosti, nebo z politického přesvědčení. DD

jim tak umožňuje si užívat jak materiálního zabezpečení každodenních potřeb spojených s financemi získanými od rodiny, tak přebytku volného času v důsledku toho, že oni sami si podle svého rozpoložení rozhodují, kdy se budou věnovat recyklaci. *Čistě ekonomické důvody to asi nejsou. Ekonomická potřeba byla asi to hlavní proč tohle dělám, nejde mi ani o nějakou extra ideologii. Ideologie byla věc sekundární ekonomické potřebě. Jak bych to vysvětlil, poprvé mi ..nebo prostě..můj hlavní a první dojem z DD je že je to..čistá..je to prostě forma práce. Člověk prostě chodí a za svůj čas dostává nějakou formu materiálního užitku s tím že v této rovnici chybí ten mezičlánek ve formě peněz. Ty peníze zde nejsou za cenu toho že si nevybíráte co vám bude nabídnuto ale zase jste vlastním pánem a můžete si to dělat kdy chcete což je pro mě k člověku lepší a přívětivější než ho zavřít na 7 hodin někam do továrny.*(None)

Samozřejmě pokud by selfish byli pouze líní a nikdy nerecyklovali, moc by se nelišili od „obyčejných“ dospívajících ovšem tito recyklátoři tyjí z toho, že ve společnosti dnešních dní se plýtvá natolik excesivně, že i s malou námahou mohou pokrýt své potřeby. Za slunného dne se recyklace příliš neliší od procházky ale s tím rozdílem, že z této vycházky si člověk může přinést domů nemalé množství předmětů značné hodnoty, pokud chce. Selfish nejsou příliš vybíraví, nevadí jim, že používají zrecyklované předměty. Naopak považují za hlupáky a idioty ty, kteří utrácejí peníze za nové předměty pro sebe, když se dají perfektně funkční věci zrecyklovat.

Ekologií se selfish příliš nezabývá. DD je mu cestou k uspokojení svých potřeb tak proč by měl chtít aby se plýtvání, ze kterého tyje, zastavilo. *Samozřejmě nesouhlasím se systémem který dělá takovou hromadu odpadu..je to trochu kontraproduktivní protože kdyby lidé nedělali takovou hromadu odpadu tak přijdu o svůj zdroj.* (None) Abych byl férový i selfish, pohnutí množstvím odpadu který lidstvo vyprodukuje (odhadujíc podle množství odpadu vyprodukovaného lidstvem v jejich okolí), se vyjádřili o nadměrné produkci odpadu jako o problému. Pravděpodobně to však nebudou oni, kdo ho bude řešit. Také nic nevracejí společnosti, nevyužívají DD k žádným obecně prospěšným účelům ale plody své recyklace ponechávají sobě, pro své vlastní účely. Nenapadlo by je ani náhodou někoho vzdělávat o DD a plýtvání, pokud by jim z toho nekynul nějaký prospěch. Též kniha Art and science of Dumpster diving sepsaná Johnem Hoffmanem, který se dá zařadit k více selfish konci spektra, byla sepsána pouze proto, že autor toužil své know how zpeněžit. Proč by ale jinak selfish diver někoho o DD vzdělával, vždyť by si pouze přidával konkurenci. Také občany z kraje

společnosti, kteří nezřídka využívají DD k ulehčení svého údělu, vidí jako konkurenci, která mu krade jeho potenciální majetek a ztěžuje mu tak naplňovat své potřeby. *Vím že sám to nedokážu všechno zrecyklovat a vím že je zde dost pro mě i ostatní a tak mi nedělá problém se o to podělit s kýmkoli. No někdy mě hlodne takový chamtivý trn co kdyby mi ti lidé vybrali moji super popelnici ale ta statistická šance je tak malá že jim to mohu s čistým svědomím prozradit. (None)* Na rozdíl od charitativních a ekologických motivů selfless vyjadřují svou motivaci k recyklaci jednoduše tím, že „to jídlo/věci tam prostě leží,“ a tím že jsou zdarma. *Ano, to že je to zadarmo je prostě naprostá bomba. Tam ty věci prostě leží zadarmo a čekají až si je vezmete. (None)*

A kdo je vlastně selfish diver a jak DD provádí? Dospívající selfish diveři, jež byli respondenty ve výzkumu, pocházeli nezřídka z rodin nižší třídy, s výrazným zaměřením na materiálně ve výchově. S DD se seznámili, podobně jako selfless, díky svým vrstevníkům od nichž se však po získání know how ve větší míře oddělili a začali praktikovat DD individuálně. Případně začali praktikovat recyklaci sami od sebe, bez povědomí o nějakém DD a sami vyvinuli své vlastní postupy. Selfish preferují osamocený DD jednak protože mají větší míru osobní svobody, kterou si značná část z nich tolik hýčká, a jednak protože se nemusí s nikým dělit. *Jsem spíše samotář, nemám moc rád chození na dumpster ve více lidech. Většinou je to tak že projíždím komunální odpad na kole. (None)* Někteří selfish se však o plody své recyklační činnosti dělí s přáteli a nejbližším okolím a to hlavně ze dvou důvodů. Jednak protože by v důsledku nadměrného plýtvání nebyli vše schopni využít sami (hlavně v oblasti ovoce a zeleniny, které podléhají rychlé zkáze) a jednak si tím podle hesla „jednou já tobě, podruhé ty mně“ zavazují své vrstevníky k budoucím laskavostem. Soucitné dávání a sdílení bez pomyšlení na zisk praktikované selfless se v podání selfish mění na karikaturu dávání, kdy dávající nedává nikomu jinému než sobě. Netřeba snad dodat, že selfish by ani nenapadlo se dělit s těmi, kteří by jim nemohli jejich „laskavost“ oplátit, například s lidmi bez domova. John Hoffman ve své knize uvádí příhodu, kdy se potká s člověkem bez domova u kontejneru s vyhozenými hotovými večeřemi (TV-dinners). Autor si následně nárokuje všechny TV-dinners pro sebe přičemž člověku bez domova nechá k dispozici jenom pár z nich. Ani tuto skrovnou krmí mu však nenechal z dobroty svého srdce či ze soucitu s bližním ale prostě proto, že si nechtěl udělat nepřítele.

Dá se říci, že selfish recyklují téměř vše, co zrecyklovat chtějí a mohou podle individuální situace. Zatímco selfless pracovali ve velké míře pouze s jídlem, našli se mezi selfish takoví

kteří uvedli, že by se zrecyklovaného jídla ani nedotkli. Takoví pak většinou recyklují zpeněžitelnosti jako například kovy (méně častěji papír) aby si mohli potraviny koupit. S takto získanými financemi pak nakupují i jiné nezdumsterovatelné věci jako například drogy, zábavu a jiné. Značná část selfish ale nedělala rozdíly a co mohla zrecyklovat, to zrecyklovala. Hlavně že se tím ušetřili peníze. Recyklace těchto diverů neprobíhala tedy pouze za pekárny, supermarkety a rozličnými jinými obchody s potravinami ale také za obchody s nábytkem, na stavbách i v kontejnerech s komunálním odpadem. Komunální odpad byl některými hlavně doporučován jako nejvýnosnější zdroj, protože to je místo kam běžní lidé vyhazují to, co běžní lidé používají. Diveri jsou také v mnoha ohledech běžní lidé a mají proto pro takové věci nezřídka využití.

Podle svých potřeb se tedy snaží zrecyklovat vše, co potřebují, aby nemuseli zbytečně vynakládat finance. Nevýhodou DD je v tomto ohledu fakt, že se recyklátorovi nemusí dostat hned to, po čem v daném okamžiku prahne. Proto se musí selfish leckdy vyzbrojit trpělivostí a nechat k sobě žádanou věc „přijít.“ Tento rys dumpster divingu byl Jeffem Ferrellem poněkud nešťastně nazván „street zen.“ Ve svém DD rozvíjejí někteří selfish své know how do překvapivých oblastí, aby zvýšili svůj výnos a snížili námahu. Od nošení „diverského oblečení,“ které vypadá nenápadně ani lehko k zašpinění (včetně pevných bot a rukavic) po výrobu speciálních nástrojů k dumpster divingu- většinou ve formě tyče s připevněným hákem na konci. Také modifikace jízdních kol (v případě dospělých i automobilů) za účelem zvýšení jejich nosné kapacity není výjimkou. Jednou z nejzákladnějších ovšem nejužitečnějších metod je zjistit si časy, ve kterých se vyhazuje například v jednotlivých supermarketech. Zde je opět velký kontrast se selfless. Zatímco někteří selfish znali podrobně časové harmonogramy různých supermarketů (skrze pozorování či výměnou informací s jinými diveri) a snažili se pro sebe získat ten největší výběr z nejlepších kusů právem prvního příchozího, z výpovědí selfless vyplývá, že je dobrým mravem ohleduplně počkat do setmění, aby si mohli nejdříve zrecyklovat všichni potřební a oni se spokojí s tím co zbyde nebo si potraviny přinejhorším koupí.

Přehodnocuji pořád tu důležitost dumpsteru pro mě protože si uvědomuji když nemám nějakou existenciální nutnost tak bych neměl brát prostředky těm, kdo ji mají. (Nat')

Selfish však jdou ve svých vědomostech ještě dále a krom harmonogramů v jednotlivých městských čtvrtích svého bydliště a někteří měli dokonce vytypované jednotlivé čtvrti podle

majetnosti jejich obyvatel, tedy podle míry plýtvání (pro zajímavost- zdá se že nejvíce plýtvají poměrně mladí a zámožní obyvatelé nově postavených obytných domů a čtvrtí).

Někdy se stane, že vlastní hamižnost a pevně daný časový harmonogram městských služeb donutí selfish k vydání značné části svého času na DD. Může se to zdát v rozporu s výše napsaným ale jde o to, že selfish by pro sebe chtěli hodně, víc než potřebují. A kdo chce hodně získat musí se podívat na hodně míst jelikož žádná výprava za recyklací nemá 100% šanci na to, že bude úspěšná. Navíc jelikož nikdo nemůže vědět, co ten který den lidé bezdůvodně vyhodí, motivuje je vidina potencionálního zisku k častějším výpravám, než selfless. Selfless chtějí jídlo, pokud se jim výprava vydaří a dovezou si například 5-20 kilogramů zeleniny na osobu pro sebe a své přátele tak si s tím nějaký čas vystačí a nemají příliš dalších potřeb, které by si pokrývali dumpster divingem. Selfish chtějí vše a v co největším množství, aby si mohli navíc vybírat. John Hoffman [2006] přirovnává DD k rybaření, nikdy nevíte, kdy vám zabere velký úlovek. Selfish jsou v tomto ohledu vášnivými rybáři.

Kterákoli věc může být potencionálně užitečná v naplňování jejich potřeb. Selfish se tedy vypravují na DD zpravidla den před tím, než je obsah je obsah kontejnerů odvezen na skládku. Jelikož se tyto dny mohou v různých městských částech lišit a bývají navíc zpravidla dvakrát do týdne, může recyklace vylákat žádostivého divera na výpravu i každý den, pokud se mu chce. Selfless, kteří recyklují i jiné věci než jídlo si zaslouží uznání jelikož těmto věcem dávají nový účel, zabrání jejich zbytečnému vyhození a případně s nimi i někoho podarují čímž z DD dělají činnost přinášející radost, potěšení či úlevu od starostí. Vnímají DD jako free market pro všechny, kde je dobré si vzít jen to co jeden potřebuje a využije. *Bereš jen co potřebuješ abys nedělal to stejné (co majorita) (Amanita)*

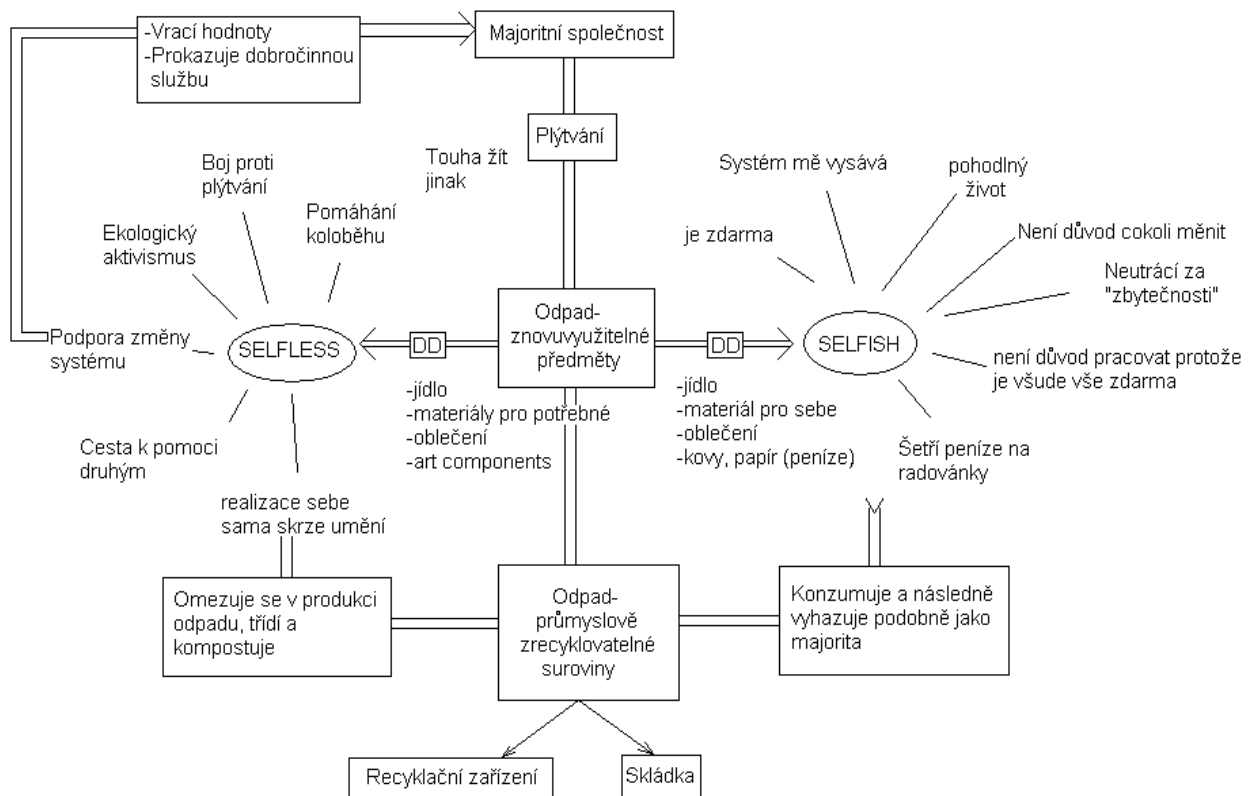
Selfish na druhou stranu sbírají věci protože jim mohou být užitečné a tak je chtějí vlastnit. Nemusí pro ně mít nutně ani žádné využití, stačí když mají nějakou cenu a plyne z nich možný užitek. Sbírají tedy mnohem větší množství předmětů než selfless aby na nich doma mohli sedět jako ropuchy. Selfless vytváří ze zrecyklovaných předmětů umění, selfish si z nich dělají zásoby. *Hromadím věci které mi přijdou užitečné ať je zrovna nyní potřebuji nebo ne, život je dlouhý. (None)*

Abychom tedy tuto kapitolu shrnuli. Motivace selfless je hlavně environmentální a ideologicko- politická. Využívají DD ke snížení plýtvání a poučení veřejnosti. Motivace

selfish je čistě materialistická. DD využívají k zajištění si vyšší míry materiálna a požitků z toho plynoucích. Selfless recyklují sami i skupinově a o plody své práce se dělí nezištně s ostatními, ať jsou to přátelé, rodina či lidé bez domova. *Když toho máš spousty..např. pokud je v popelnici dvacet kilo banánů tak buď někomu napišeš že je tam dvacet kilo banánů nebo police, nebo postel...pokud někdo shání postel tak pokud najdu postel tak mu napíši že jsem ji potkala. (Amanita)*

Podílejí se na sociálních aktivitách a charitativních akcích, kde využívají potravin a materiálů získaných dumpster divingem k navrácení těchto zbytečně vyplýtvaných komodit do společnosti. Selfish recyklují hlavně osamoceně, nedělí se s těmi, kdož jim nemají co nabídnout a snaží se maximalizovat svůj profit z DD. Na žádných charitativních či vzdělávacích akcích se většinou nepodílejí a pokud něco, tak se snaží své postupy a vědomosti držet v tajnosti a nepřidávat si tak konkurenci. *Dál se s nimi (zdumpsterovanými věcmi) dají dělat různé charitativní a ekonomické akce jako FNB ale to není zrovna moje parketa a ani se na tom nepodílím takže je to i spíš mimo mou oblast zájmu. (None)*

Jak jsem ale napsal již dříve, hlavní rozdíl je ten, že selfless využívají DD aby dosáhli toho, aby už nic takového jako DD nemuselo existovat. Selfish využívají protože mohou využívat přístup typický pro lidskou činnost v těch oblastech, které dumpster divingu umožňují jeho existenci. Ještě zjednodušenější schéma ukazuje obr. 1.

Tím jsem si nastínil dva základní archetypy mého příběhu. Dávajícího a soucitného selfless a proti němu v opozici hamižného a krátkozrakého selfish. Tito dva ve skutečnosti neexistují, jsou to extrémy vytyčující hranice. Lidé bývají šedí, volí střední cesty. I ti, kdož jsou především selfless, potřebují jíst a nedávají vše lidem bez domova. Stejně tak ti, kdož byli spíše selfish nebyli takoví ve všem a ke „svým“ se chovali vřele a přátelsky. Pozitivním zjištěním je, že mezi účastníky výzkumu bylo více selfless než selfish. Také to, že někteří selfless se dokázali přiblížit ke svému hraničnímu archetypu se všemi jeho záslužnými vlastnostmi zatímco mezi selfish se téměř nikdo takový nenašel. Hlavní je ale podotknout, že nikdo není ani selfless ani selfish. Lidé jsou komplexní bytosti s mnoha sférami své existence a u obou skupin byl dumpster diving a činnosti s tím spojené pouze jednou z nich. Pouze životní strategie, způsob jak se najíst, jak poučit lidi, jak dosáhnout svých cílů. Pokud se zeptáte člověka co je zač, první co vám odpoví asi nebude dumpster diver, i kdyby jedním náhodou byl. Všechny bytosti jsou jedinečné a je možné že i ve Vašem okolí jsou takové, které mezi myriádou jiných činností provozují i dumpster diving a vy o tom nevíte prostě proto, že jste se nikdy nezeptali.

Ne až tak nesobečtí nesobečtí

Ve světle předchozí kapitoly by se mohlo zdát, že ti, jež se přibližují selfless konci spektra jsou jakýmsi světci v zástupu plýtvajících, prostředí zamořujících konzumentů. Určitým způsobem se to tak dá vnímat ale vše závisí na subjektivním měřítku hodnotícího jelikož málokteré vlastnosti jevů, jež člověk vnímá a posuzuje jsou tak subjektivní jako dobro a zlo.

Z jednoho hlediska, z takového, jež by snad zastávala většina rozumných lidí, je na místě chválit jejich ekologickou snahu nenakládat na tuto již tak přespříliš vyčerpávanou Zemi další břímě v podobě vlastního nezřízeného konzumu, jejich skromnost a snahu využít to, co by jinak přišlo zbytečně a zcela hloupě vniveč. Z hlediska druhého, takového, jež zdá se mi vyznávají ti, kdož si povýšili peníze a materiálně na úroveň bohů, jsou takoví lidé neužiteční společnosti, čímž mají na mysli neužiteční ekonomickému růstu. V těch, jež se nehoní za

rozmnožováním bohatství vidí nepřátele své vlastní prosperity, slepí k tomu, čím vlastně za svoji prosperitu platí.

Z jednoho hlediska je možné obdivovat vynalézavost a přizpůsobivost, s jakou selfless (a vlastně kterýkoli diver) využívají recyklačních praktik k dosažení svých cílů, v případě selfless například konání dobra a pomáhání ostatním, méně pozeňnaným bytostem. Na druhou stranu, pokud selfless diver zrecykluje například několik kusů oblečení, vypere je, vyčistí a poté rozdá lidem bez domova, mohou se ozvat podobné reakce jako na recyklační obchod slečny XY, že „obléká lidi do odpadků.“ V tomto případě předsudek zatemňuje oponentům rozum a bez přihlídnutí ke konkrétním případům nebo bez jakékoli ochoty vyslyšet argumenty odsoudí dobrosrdečnou činnost jako špatnou na základě generalizace, že vše vyhozené je špatné. To, že lidé bez domova leckdy nosí nalezené oděvy bez vyprání, jelikož jsou i tak čistější než jejich současné oblečení, je pramálo zajímavé. (Pravdou je, že nález čistých, voňavých a vyžehlených oděvů zabalených v neprodyšném plastu není až tak neobvyklý, za což je jistě nejeden člověk bez domova vděčný.)

Dalším aspektem, označovaným některými za záslužný, je snaha poukázat na chyby, již se majoritní společnost dopouští, vzdělat ty, jejichž mysl je zastřená a neuvědomují si nepříznivé důsledky momentálního počinání lidské rasy. Na příkladu ukázat důsledky plýtvání, nezájmu, zloby a hamižnosti. Mnoho z nich má také alespoň letmé znalosti z oblasti permakultury a trvale udržitelných způsobů života, o které by se více než rádi podělili s případnými zájemci. V tomto bodě se však zdá se najde nejvíce lidí, podléhajících svým emocím a vášnivě obviňujících zúčastněné selfless z buřičství a rozvracení systému. Není divu, že tito svůj systém tolik hájí, když z něj tyjí. A dokud si neotráví všechn vzduch a vodu budou zavírat oči před následky a dál pohodlně sedět na kanapi. Ti moudřejší, ale stejně líní z nich řeknou, že „oni to už nevytrhnou.“ Dobrá rada a moudré poukázání na pravdu se stává trnem v oku těm, pro které je tato pravda příliš nepříjemná. Přijmutí těchto pravd by totiž znamenalo omezení jejich pomíjivé tělesné blaženosti. Kdyby totiž uznali, že jejich konzum je zbytečný a přináší všem bytostem utrpení, museli by s ním buď skončit nebo se při něm nenávidět. Málokdo se chce nenávidět a je málo lidí, kteří jsou ochotni skončit.

Z dalšího hlediska může člověk uznat za „dobrou“ jejich angažovanost, soucit a snahu pomoci například využíváním zrecyklovaných potravin k nakrmení hladových ve svém okolí. Tato jejich činnost bývá obzvláště obdivován okolím, protože je to něco, co lze snadno vidět a je to vnímáno jako obecně záslužné nejen okolostojícími členy majority, ale hlavně

samotnými hladovými lidmi z okraje společnosti. Málokdo by proti relativní dobrotě tohoto skutku něco namítal, ale najdou se i takoví zaslepení jedinci, jež by neposkytli člověku bez domova ani kůrku od chleba a ještě by ho hnali hladového do práce. Takoví lidé nejsou zdá se s to pochopit, proč by se někdo sklonil a pomohl trpícímu a nechápavě se ptají, „proč to děláte? Co z toho máte?“

Předchozí otázka, ač zjevně položená docela necitlivým člověkem v daném kontextu, je podnětná k zamyšlení nad ne až tak zřejmými motivacemi, které mají selfless ke svému konání. Skutečně nesobeční lidé, takoví, jež nemají ego a vzdali se všeho chtění jsou velice vzácní. Selfless nazývám selfless protože v porovnání se spoustou takzvaných „běžných lidiček“ jsou leckdy skutečnými světci ale jak jsem poznamenal, skutečných nechtějících je pomálu a většina bytostí má potřeby, které se snaží naplnit, a to včetně Selfless.

První takovou potřebou je potřeba socializace. Jelikož většina dospívajících selfless diverů se dozvěděla o Dumpster divingu od svých přátel a vrstevníků a většina jich také provozuje tuto činnost ve skupinách společně se svými přáteli, jde u nich o činnost se značným sociálním rozměrem. S přáteli provozují dumpster diving, s přáteli se dělí o recyklované jídlo, s přáteli užívají recyklovaného jídla k nakrmení hladových. Slovy jednoho respondenta, vyjadřujícího se o dumpster divingu a následném využití recyklovaných potravin k charitativním akcím Food not bombs: „*No mně to přišlo jako docela dobrý způsob jak strávit sobotní dopoledne. Člověk se potká s příjemnými lidmi, něco spolu uvaří a pak to sní.*“ (Kapsička)

Jiný respondent se vyjádřil v tom smyslu, že oceňuje, že mu Food not bombs umožňuje se socializovat s lidmi bez domova. Selfless diver tak může mezi jinými selfless nalézt to, co člověk může hledat v jakékoli jiné skupince přátel, spřátelených skrze jakoukoli věc. Přijetí, podporu, svoji identitu ve skupině, zábavu a naplnění své potřeby socializace.

Volně na to na to navazuje jiná věc, se kterou je možno se setkat u některých selfless, zejména z řad freeganů. Potřeba sebeidentifikace a utváření vlastní osobnosti, jež se v dnešní době velmi podporuje různými sociálními sítěmi a je využívána reklamními kampaněmi typu „buď svůj, buď jedinečný.“ V některých kruzích, například mezi jedinci, jež se snaží žít alternativními způsoby k majoritní společnosti, je freeganství a dumpster diving vysoce ceněno jako činnost s vysokým kreditem v očích přihlížejících. Ti, kteří se této činnosti věnují, se mohou ocitnout ve středu pozornosti ekologicky naladěných členů svého okolí a někteří se mohou touto pozorností nechat poněkud unést. Navíc lze najít i takové, kteří žijí životem v podstatě majoritním, jsou recyklátory řekněme vlažnými a svojí příslušnosti

k sortám lidí jako jsou Selfless využívají k vylepšení svého vlastního image. Poté lze najít zejména na sociálních sítích a internetových stránkách příspěvky a blogy, jež hlasitě upozorňují na recyklační činnost svých autorů, často prokládané četnými fotografiemi dokumentujícími recyklaci i její výsledky. A pokud je nějaká věc docela zbytečná při provádění dumpster divingu, pak je to fotoaparát. Ačkoli činnost těchto „povrchních Selfless“ může mít pozitivní dopady při propagaci informací ohledně plýtvání recyklace, je motivována spíše snahou se odlišit či na sebe upozornit.

Snažit se žít ekologicky a co nejméně zatěžovat Zemi, popřípadě vzdělávat ostatní a pomáhat aktivně svému okolí jsou jistě záslužné činnosti, ovšem ani u selfless nemusí být motivace úplně nesobecká. Mnozí lidé bojují za přírodu, protože sami mají rádi přírodu, příroda jim přináší štěstí a tím, že za ni bojují, bojují vlastně za sebe. Někdo řekne: „Chceme aby si i naše děti mohli užívat zelená lúka a hluboké lesy,“ a myslí tím přitom na své vlastní děti, které jsou v myslích některých prodloužením jejich vlastní existence, i když si to nemusí uvědomovat. A někteří se mohou chovat ekologicky pro vlastní pocit zadostiučinění, že oni se na ničení planety nepodílí a jsou ve svém počínání lepší, čistější než ostatní. Také tu může být negativní motivace, hnaná odporem nejen k lidskému počínání v oblasti životního prostředí ale také k politickým systémům, které toto počínání v očích některých umožnily

Lidé s různými politickými názory, které by mohly být označovány za extrémní (jako konkrétní příklad je možno uvést vysoce sofistikovanou formu intelektuálního levicového anarchismu), mohou čerpat potěšení z toho, že „nehrají podle pravidel“ a jak to svojí nekonformností systému „natírají.“ Takovéto vnímání sebe sama jako lepšího dělá mnohé, ale určitě nepodporuje umenšování ega daných jedinců. Je pravdou, že lidská rasa pase na přírodě a vysává ji, ale činí tak pravděpodobně z nevědomosti, chtivosti a sobecké nadutosti. Ani příroda tu nebude věčně a přestože má smysl pokusit se udržet přírodu, než ji člověk ve své bezhlavosti úplně zničí, mnohem větší smysl má pokusit se očistit člověka od jeho chtivosti, oprostít ho od jeho naduté pýchy a prosvítit jeho nevědomost moudrostí. Poté by se snad člověk mohl vrátit do harmonie se svým okolím.

Ještě jednu věc mohou „zdánliví“ selfless získat ze svých „nesobeckých“ činů, ještě jednu z hlavních potřeb mohou uspokojit. Tou potřebou je pomáhat bližnímu. Z naplňování této potřeby plyne tomu, kdo ji naplňuje, takzvaný „dobrý pocit“ či „radost,“ o které se dříve či později ve spojení s charitativní činností zmínila většina Selfless. Radost z dávání je nádherný pocit a málokdo by někomu vyčítal, že má radost z pomoci bližnímu, ale i to je jeden

z důvodů, proč někteří selfless dělají, co dělají. Protože jim to přináší naplnění, protože jim to dává něco zpět. Je lehké dávat materiál (zvláště když ho jeden dostal zdarma), materiální štědrost je ta nejsnadnější a získávat za ni pocit sebehodnoty, pocit radosti z dobrého skutku, pocit, že je dotyčný ve svých očích dobrým člověkem, může být tím důvodem, proč se mnoho lidí, nejen Selfless, může angažovat v rozličných charitativních činnostech. Přesto je mnohem smysluplnější být alespoň materiálně štědrý kvůli pocitu naplnění, než hledat pocit naplnění ve své hamižnosti. Pro někoho to není mnoho, uvařit polévku a nebo kaši a rozdat ji potřebným. Vskutku je to lehké, ani to nezabere tolik času, ale ve společnosti kde to nedělá téměř nikdo, kde to není zvykem, se relativní hodnota takového skutku značně zvýší. Jistě je mnoho Selfless, kteří jsou štedří proto, že je to potřeba, protože venku je někdo hladový, kdo se potřebuje aby přežil alespoň do dalšího dne. Jsou štedří a přitom nepřipoutáni ke své štědrosti. A i kdyby byli štedří kvůli svému dobrému pocitu, kvůli radosti z dávání, je jejich počinání v těchto končinách natolik neobvyklé a záslužné, že jim může být velice lehce odpuštěno.

Tato kapitola neměla za účel snížit váhu prospěšných a užitečných činností, jež Selfless vykonávají. Měla jen dokreslit obraz Selfless. Ukázat, že jsou to také lidé jako všichni, a přinést rovnováhu mezi kladné světce Selfless a chamtivé Selfish. Mít ego je lidské, svatých bytostí je v této rovině existence pomálu, i když bylo by jistě příjemné, kdyby jich bylo více než tušíme. Stejně jako Selfish i Selfless využívají DD k naplňování svých tužeb, uspokojování svých potřeb. Ovšem jejich potřeby a tužby překračují pouhou materiální rovinu a mají tendenci směřovat k „vyšším cílům,“ ať si pod tím představíte cokoli. Mít potřebu pomáhat druhým a toužit jim ulehčit jejich utrpení je vzácné a je jistě prospěšné když někdo tyto potřeby a tužby uspokojuje. I když nejsou úplně nesobečtí, je jistě konání Selfless velice záslužné a soucit některých z nich by mohl sloužit za vzor celému lidstvu.

Sobeckost z hlouposti, lásky a nutnosti

I Selfish jsou lidé a mají své cíle, kterých se snaží Dumpster divingem dosáhnout. Ano, cílem může být obohacení sebe sama ale motivace k činnosti mohou být různé. Selfish dumpster diveři se příliš neliší od současného lidstva. „Běžní lidé“ plundrují přírodní bohatství Země stejně jako Selfish využívají toho bohatství až se těm prvním omrzí a vyhodí ho. Doufejme však, že většina těch, kdož jsou zodpovědní za odlesňování pralesů a

nehumánní zacházení s dobyt看 tak nečiní pouze proto, aby si vydělali ve své podstatě bezcenné peníze ale alespoň proto, aby zabezpečili své rodiny. „Ekologie je sice pěkná věc, ale já mám rodinu kterou musím žít,“ může Vám říci lesní dělník před tím, než podetne další neocenitelný strom v Amazonském pralese. „Já sám už to nezměním,“ dodá ještě při startování motorové pily. Již jsem se zmínil o příhodě Johna Hoffmana, kdy se ten rozdělil s člověkem bez domova o TV-dinners, které našel ve společném kontejneru jen proto, aby si neudělal nepřítele. Při odchodu tomuto člověku řekl: „Promiň kámo, ale mám rodinu kterou musím žít.“[HOFFMAN 1999]

Blahobyt vlastní rodiny je pro mnohé záminkou k roztodivným, někdy až morálně pokleslým rozhodnutím a činnostem. Také Selfish, ač dospívající bez legálního partnera a bez potomků, udávali, že dumpsterují, aby pomohli své rodině. Tím, že pokrývali své potřeby recyklací se částečně osamostatnili a nepotřebovali tolik podpory od rodiny. Hlavně v rodinách s nízkými příjmy byl jejich příspěvek ve formě materiálu a potravin vítán. Případy, kdy Selfish (či Selfless) respondent vypomáhal svou recyklací rodině však byly vzácné a většinou se vyskytovali u respondentů z nejokrajovějších sociálních skupin převážně z majoritou těžce diskriminované Romské sub-etnické skupiny. Většina dospívajících diverů, Selfless i Selfish, pomáhala své rodině nepřímo tím, že díky dumpster divingu snížili své životní náklady a tudíž rodina nemusela vynakládat tolik zdrojů na jejich zabezpečení. *No, neměli jsme moc peněz tak mi tohle přišlo jako super věc protože je to způsob jak něco získat je to prostě způsob jak nepotřebovat tolik peněz na běžné životní potřeby. (None)* Takoví Selfish, kteří své nároky na podporu od rodiny, především tu finanční, nijak nesnížili a pouze se snažili maximalizovat zisk z obou stran, se však také vyskytli. Jednali tak zřejmě pod dojmem, že je přeci běžné že se o ně rodina takto stará a že si to snad i zaslouží jako potomci svých rodičů.

Pomáhání vlastní rodině však zdá se není šířeji chápáno jako sobecký čin, proč se o něm tedy rozepisují zde? Jednak Selfless respondenti většinou pocházeli z dobře zabezpečeného prostředí, kde jejich výpomoc rodině formou Dumpster divingu nebyla nutná (leckdy si Selfless respondenti posteskli, že se jejich vlastní rodiny dívají na Dumpster diving s despektem či s obavami o zdraví svých potomků). Sociálně slabší rodiče Selfish (případně Selfless) respondentů mohli mít na celou věc jiný úhel pohledu. Dumpster diving mohl představovat cestu jak jim jejich potomek mohl být materiálně užitečný sdílením nálezů, které sám nevyužil podobně jako ve třicátých letech devatenáctého století, kdy chudí New Yorčané využívali své děti k zajištění extra příjmu. „Pouliční sběr byl úkolem těm příliš mladých na to,

aby mohli dosáhnout výdělků prací či prodáváním na ulici," píše Christine Stansell.[1987] Druhý důvod souvisí s pojetím rodiny jako „lidí, kteří jsou nám nejbližší," a „těch, o které se můžeme opřít." Rodina je na prvním místě hodnotového žebříčku mnoha lidí. Mikroskopická sdílená odchylka v genofondu a vzájemná místní blízkost spojená s materiální reciprocitou tvoří z rodinného kruhu prostředí, kterým se jednotlivec vymezuje vůči ostatním. Rodina je tedy zjednodušeně jakýmsi rozšířením jedincovi vlastní osobnosti. Je to ona košile bližší než kabát. Tím, že sdílí pouze s vlastní rodinou a s nikým jiným, sdílí Selfish diver vlastně se sebou samým. Akt štědrosti se tím stává aktem sobeckosti. Tím spíše že i v rodinách se najdou takoví, jež vnímají své povinnosti vůči ostatním členům na bázi „jednou já tobě, podruhé ty mně." Ten kdo vyhrazuje svoji lásku pouze vlastní rodině tak diskriminuje více lidí, než kolik jich miluje. Ten, kdo miluje svoji rodinu protože mu něco přináší, a dělí se kvůli tomu s ní o plody své práce, nemiluje ve skutečnosti svoji rodinu ale to, co rodina přináší jemu osobně a retrospektivně se tak dělí sám se sebou. Láska závislá na „dej a dostaneš" je mnohem nižším citem, než nezávislé soucítění se všemi bytostmi, ať už jednomu něčím prospívají či nikoli, ať už jsou to lidé či ne. Teprve dar zbavený dárce, obdarovávaného a aktu dávání je skutečným darem a k tomu mají Selfish zpravidla daleko.

Co dál?

Když jsem se bavil s respondenty o tom, jestli plánují recyklovat i v budoucnosti, dostalo se většinou vágních odpovědí. Samozřejmě že to nemohou vědět, nikdo nezná budoucnost a neví, co mu přinese. Nikdo z dotazovaných však zdá se neměl nic proti tomu, provozovat dumpster diving v dospělosti.

Někteří respondenti viděli v DD jednu z hlavních složek svého případného dospělého života říkajíc, že "radši budu recyklovat věci z popelnic než někde otročit v továrně." Hlavně freegani, kteří se už v daném okamžiku snažili pokrýt své životní potřeby DD neviděli příliš mnoho důvodů, proč v daném směru nepokračovat, pokud se nedostanou do nějaké tíživé životní situace. Někteří selfish počítali s DD do budoucnosti jako s přivýdělkem k běžnému povolání, ze kterého se navíc nemusí odvádět daně.

Respondenti (hlavně respondentky), kteří plánovali založit rodinu však vyjadřovali obavy z toho, aby jim například sociální správa neodebrala kvůli provozování DD potomka a že by se

radši rozloučili s recyklací než kvůli ní mít takovéto problémy s legálními institucemi. Také selfless, kteří aspirovali ve svém profesionálním životě na pozice ve státní správě či jiné významné postavení, byli ochotni s provozováním DD skončit pokud by to mělo uškodit jejich kariéře, díky které by mohli prospět svému okolí více než recyklací. Respondenti, mezi jejichž známými byli i dospělí dumpster diveři, se zmínili, že spousta dospívajících diverů po svém přechodu do pracovního procesu a se začátkem vlastního rodinného života prostě přestali mít na DD čas. "A pokud máte doma dítě, nemůžete se spoléhat na to že něco k večeři najdete v kontejneru, protože se může stát že nic nenajdete," uvádí jedna respondentka. Celkově se dospívající respondenti staví k DD ve své budoucnosti pozitivně. Pokud by to nepředstavovalo problém v dalších aspektech jejich budoucího "dospělého" života, nikdo z nich by neviděl důvod skončit.

Některým se život městského recyklátora zalíbil natolik, že ani příliš neuvažovali o jiných způsobech, jak si vydělat na živobytí. Ono vlastně vše, co by mohli potřebovat, si mohli zrecyklovat a jelikož to byli vesměs lidé skromní, ani jim příliš nevadilo, že ne vždy dostali přesně to co chtěli. *Nehodlám vůbec konvenčně pracovat pokud nenajdu práci která by mě duševně naplňovala, bavila mě a měl u ní pocit že dělám něco užitečného..pokud takovou práci nenajdu tak se budu asi do konce života živit tímhle protože mi to přijde nejjednodušší.(None)*

Největším problémem který tyto lidé do budoucna řešili bylo, jak zaplatit zdravotní a sociální pojištění protože pojišťovny platby v naturáliích příliš nevítají

Přestože nyní je možné pohodlně žít díky recyklaci, pokud se člověk umí trochu uskrovnit, nemůže být tolik plýtváno do nekonečna. Ti, kteří svou budoucnost vidí v recyklaci mohou nyní být v poklidu, ale jak dlouho jim nadbytek vydrží? Jsou to mladí lidé, mohou mít před sebou i osmdesát let života, kde bude planeta třeba jen za dvacet let? Přestože ani já nevidím do budoucnosti, mám dojem že už za jejich života dojde ke změně, která DD v dnešním rozsahu udělá historii. A kvůli všem bytostem doufám, že to bude protože se společnost stane šetrnější a ohleduplnější.

Shrnutí výzkumu

Mým výzkumným záměrem bylo poznat, pochopit a ve zjednodušených rysech popsat strategie, kterými si dospívající Dumpster diveři zajišťují naplnění svých životních potřeb a též jaké životní potřeby to jsou. Namísto toho jsem se však během výzkumu rozhodl sledovat mnohem zajímavější rys DD dospívajících, který reflektoval pohnutky, z jakých dospívající dumpster diveři tuto stále více známou lidskou činnost provozují. Jako jiní přede mnou, jsem se rozhodl rozdělit respondenty do dvou kategorií (Jako např. Kubátová [2015] s jejími freegany a konzumenty). S nadsázkou jsem tyto skupiny pojmenoval selfless a selfish podle toho, jestli hodnoty získané dumpster divingem využívali pro všeobecně prospěšné činnosti a ze záslužných pohnutek či jestli se projevovali atomizovaně a individualisticky.

Z kódování vyplynulo že hlavními důvody selfless pro provozování DD je snaha o ekologickou příznivost, čímž také jakási potřeba toho, aby ve svých očích byli ekologicky příznivou osobou. Dále snaha o pomoc bližním s pomocí přebytku vzniklého nedokonalým rozdělováním statků a též poukázat na tuto nedokonalost. V neposlední řadě též potřeba socializace jelikož DD selfless respondentů byl většinou skupinovou záležitostí provozovanou ve speciálních, pro tento účel určených chvílích. Šlo většinou o studenty vysokých škol se zajištěním poskytovaným rodinou kteří nezáviseli na financích a neprovozovali DD ze ziskových důvodů. Zdroje získané DD sdíleli mezi sebou nebo s potřebnými. V budoucnosti se případnému DD nebrání nicméně podstatná většina z nich se snaží nacházet efektivnější cesty k tomu, jak pomoci životnímu prostředí či upravit vadný systém či být všeobecně prospěšnou osobností.

Selfish se na druhou stranu vykazovali vysokou mírou individualismu, problém nadměrného vyhazování nechápali ani jako problém ale toliko příležitost k vlastnímu obohacení. Snižují své životní náklady pomocí DD a přebytek ve financích přeměňují na něco, co se DD obstarat nedá (Zábava, drogy, finanční zásoby). Jakožto mladí lidé, většinou fyzicky a duševně schopní, by si mohli (v případě že byli plnoletí) vydělat značnou sumu „běžnou prací“ ale v zájmu zachování si nějaké osobní svobody se pro ni nerozhodli. Může to být též vnímáno jako forma protestu vůči stávajícímu systému nicméně formy systémů které by tito respondenti nastolili by se asi příliš nelíbily těm, kteří nejsou příliš mladí a zdraví. Zdroje získané DD využívali jak k osobnímu obohacení tak sdílením v Kinship group za účelem získání statutu či z jiných pohnutek. Většina z nich byla z níkopříjmových rodin, jeden ze vzorku pouze se základním vzděláním. Někteří z nich mají o budoucnosti chmurné představy

nicméně většina vidí budoucnost optimisticky buď jako full-time dumpster diveři nebo jako participantů standartního pracovního procesu s možností přivýdělku recyklací.

Pojďte a podívejte se sám

Ve sféře okolo dumpster divingu se vyskytuje mnoho bytostí. Výraz mnoho je asi relativní tak se omezím na: ve sféře okolo dumpster divingu se vyskytuje více než jedna bytost. Podle některých filosofických názorů nemohu s jistotou potvrdit ani tento fakt ale pro potřeby této kapitoly přijmu i pro mne samotného radikální názor, že svět, přesněji řečeno sféra dumpster divingu, alespoň v hrubých obrysech odpovídá mému vnímání šesti smysly. S tímto postulátem stanoveným tedy uvádím, že ve sféře dumpster divingu, tak jak jsem ji vnímal a vnímám ze své pozice, se vyskytuje relativně mnoho bytostí. Každá z nich je jedinečná ve své existenci ale opět pro potřeby práce řekněme že se dají zhruba rozdělit do několika kategorií. O dospívajících, rozdělených extrémně selfess and selfish, je tato práce hlavně ale jak jistě již z předchozích řádků vyplynulo, ti tvoří v této sféře marginální skupinu. Ta druhá věková kategorie, ti všichni tzv. dospělí, ti jsou těmi, kdo tuto oblast lidské činnosti, tuto sféru recyklační práce, recyklovaného života, z hlavní části zaplňují. Děti si vlastně hrají, dělají dobré skutky plní ideálů, sobecky berou sladkosti bez nutnosti placení ale vždy mají někde domov a podporu. Ti druzí tímto luxusem nutně oplývat nemusí. Lidé bez domova, lidé v tíživé sociální situaci, environmentální recyklátoři, freegani, političtí "radikálové" (je však opravdu tak radikální chtít svrhnout systém který vede zemi ke kolapsu?), lidé neuznávající korupční moc peněz. Ti a mnoho dalších skupin (záleží jak se ten který jedinec vymezí a tím můžeme získat množinu tolika proměnných, kolik budeme mít jedinců) mohou eventuálně hledat a chtít využít zdroje, jež vyhozené těmi plýtvajícími končí v popelnicích. Proč tedy nedochází ke konkurenčním bitvám, mezi dospívajícími (sobeckými) a bezdomovci či recyklátory? Jednou odpovědí je, že k nim tak trochu dochází. Ti, kdož znají svou trasu, znají své časy a záleží jim na svém úlovku spěchají aby byli první. Kdo dřív přijde, ten často také dříve mele, respektive bere. Leckdy jsem zachytil snad nerudný pohled a mumlanou nadávku divera, jemuž jsem z "jeho" popelnice ubral. Ovšem zdrojů je mnoho, leckdy diver při zjištění, že výnosné místo dnes "nedalo" jen pokrčí rameny a jde dál, vztekat se nad prázdnou popelnicí ji nenaplní poklady.

Druhým aspektem je, že nejedna skupina se ve svém snažení přežít mimo hlavní proud opírá o více pilířů, přičemž DD je pouze jedním z nich. Jsou tu alternativy jak obstarat své potřeby. Jídlo může zajistit charitativní organizace, peníze příležitostná práce (například sběr dubových žaludů je zdá se oblíbený) či prostá žebrota. Co však považují za hlavní důvod toho, že si různé skupiny ve sféře DD nekonkurují, je to, že různé skupiny vyhledávají v tom širokém spektru možných užitkovatelností pouze ty, o které prostě mají zájem. Jak jsem uvedl dříve, dumpster je oblast nekonečného potenciálu a každý hledá to, co využije. V termínech potravin jeden respondent uvedl:

"Já to mám tak že ty lidi pozdravím a domluví se s nimi co kdo potřebuje..většinou je to maso nemaso tak se rozdělí kdo chce maso a kdo ne..." (Amanita)

Mnoho selfless dospívajících jsou vegetariáni či vegani, pokud nemají masožravé zvíře, recyklovat potraviny maso obsahující je pro ně zbytečné. Naopak jiný diver odsoudí zeleninu jako "žrádlo pro králíky" a vezme raději vakuově balenou uzenou kýtu. Zájmy se míjejí. Každý diver je unikátní bytost a jako takový užitkovává svou sortu. Někdy to jde u jednotlivých aktérů tak daleko, že jejich oči už jen selektivně vidí to, o co mají zájem. "Tam nechod', tam už nic není," jsem zaslechl několikrát, přibližujíc se při různých příležitostech k dumpsterům, od v okolí se vyskytujících diverů. Někdy šlo o pokus selfish diverů, ať dospívajících či ne, mě odradit od průzkumu jelikož viděli že je vkládáno ale sami ještě nesebrali vůli či energii k vlastnímu průzkumu a, respektujíc pravidlo first come first serve, chtěli ochránit vlastní zájmy. Většinou však sami upřímně věřili, že na místě se již nic dobrého najít nedá. Je to stejné jako v případě John Hoffmana, jenž při svých výpravách narazil na drobnou blondýnku vystěhovávající své pytle na ulici která mu sdělila, že v nich není nic zajímavého, přestože ten v nich našel podle jeho slov spoustu zajímavých věcí. I zde úhel pohledu rozhodl o tom, zda-li tam něco je (zajímavého) či zda tam nic není a tento princip se uplatňuje i ve sféře dumpster divingu. Kolik osob, tolik pohledů, pro jednoho prázdná popelnice může druhému nabídnout to, co zrovna hledá, ať je to jídlo, součástky nebo cenné kovy. Proto vždy, když zkoumám obsah kontejneru a přiblíží se jiný diver s otázkou, "je tam něco?" odvětim, "pojd'te a podívejte se sám." A to stejné radím Vám. Pokud chcete vědět, co dumpster diving je, nespolehejte na mé oko, běžte a podívejte se sami.

Seznam literatury

- 1) HOFFMAN, John a Ace BACKWORDS. *The art & science of dumpster diving*. Port Townsend, Wash.: Breakout Productions, c1999, 152 p. ISBN 1893626075.
- 2) FERRELL, Jeff. *Empire of scrounge: inside the urban underground of dumpster diving, trash picking, and street scavenging*. New York: New York University Press, c2006, ix, 222 p. ISBN 9780814727386
- 3) EIKENBERRY, Nicole a Chery SMITH. Attitudes, beliefs, and prevalence of dumpster diving as a means to obtain food by Midwestern, low-income, urban dwellers. *Agriculture and Human Values* [online]. 2005, vol. 22, issue 2, s. 187-202 [cit. 2015-02-15]. DOI: 10.1007/s10460-004-8278-9.
- 4) NASAW, David. *Children of the city: at work and at play*. New York: Oxford University Press, 244 p. ISBN 0195040155
- 5) BURNSTEIN, D. E. Progressivism and Urban Crisis: The New York City Garbage Workers' Strike of 1907. [online]. s. 386-423 [cit. 2015-02-15]. DOI: 10.1177/009614429001600404.
- 6) KELLER, Jan. *Až na dno blahobytu*. 3. vyd. Praha: EarthSave CZ, 2005, 132 s. ISBN 80-903085-7-0.
- 7) STRASSER, Susan. *Waste and want: a social history of trash*. 1st ed. New York: Metropolitan Books, 1999, 355 p. ISBN 0805048308.
- 8) MARTINDALE, Wayne. Waste: uncovering the global food scandal. *International Journal of Sustainable Engineering* [online]. 2010, vol. 3, issue 2, s. 144-145 [cit. 2015-02-15]. DOI: 10.1080/19397030903573317.
- 9) THOMPSON, M. *Rubbish theory: the creation and destruction of value*. New York: Oxford University Press, 1979, ix, 228 p. ISBN 0192176587.

- 10) BARNARD, A. V. 2011. „Waving the banana‘ at capitalism: Politival theater and social movement strategy amon New York’s ‚freegan‘ dumpster divers.“ *Ethnography* 12 (4): 419–444.
- 11) EDWARDS, F., MERCER, D. 2007. Gleaning from Gluttony: an Australian youth subculture confronts the ethics of waste. *Australian Geographer*, Vol. 38. No. 3,
- 12) HAWKINS, G. 2006. *The Ethics of Waste: How we relate to rubbish*. Lanham: Rowman & Littlefield Publishers, Inc.
- 13) BRUNCLÍKOVÁ, L. 2011. *Alternativní ekonomické modely a nelegální přivlastnění jako strategie vyrovnání se s nepříznivou ekonomickou situací*. Plzeň: Západočeská univerzita v Plzni, Filosofická fakulta. Vedoucí diplomové práce Mgr. Daniel Sosna, Ph.D.
- 14) BEDŘICH, A. 2009. *Alternativní způsoby života v městském prostředí na příkladu dumpster divingu*. Pardubice: Univerzita Pardubice. Filosofická fakulta. Katedra sociálních věd. Vedoucí bakalářské práce: PhDr. Zdeněk Uherek, CSc.
- 15) BARÁKOVÁ, Daniela. 2012 *Freeganismus – více než životní styl*. Brno: Masarykova univerzita v Brně, Fakulta pedagogická, Katedra pedagogiky. Vedoucí diplomové práce Dušan Klapko.
- 16) KRUPÍČKA, O. 2012. *Únik ze vzorců spotřeby: alternativní městská spotřeba*. Brno: Masarykova univerzita v Brně, Fakulta sociálních studií, Katedra sociologie. Vedoucí bakalářské práce: Mgr. Slavomíra Ferenčuhová, Ph.D.
- 17) KUBATOVÁ, M. *Kontím, fáráš, lovíme: Dumpster diving a symbolické hranice mezi čistým a nečistým*. Praha, 2014. 97 s. Diplomová práce (Mgr.) Univerzita Karlova, Fakulta sociálních věd, Institut sociologických studií. Katedra sociologie. Vedoucí diplomové práce Mgr. Karel Čada.
- 18) ZNOJ, Milan a Marek LOUŽEK. *Jean-Jacques Rousseau: 230 let od úmrtí : sborník textů*. Vyd. 1. Praha: CEP - Centrum pro ekonomiku a politiku, 2008, 132 s. Ekonomika, právo, politika. ISBN 978-80-86547-70-1.
- 19) FAO. 2011. *Global food losses and food waste – Extent, causes and prevention*. Rome

- 20) TRISTRAM, Stuart. Waste: uncovering the global food scandal. *International Journal of Sustainable Engineering* [online]. 2010, vol. 3, issue 2, s. 144-145 [cit. 2015-02-15]. DOI: 10.1080/19397030903573317.
- THURN, Valentin. *Čerstvé, ale v kontajneri* [Video]. Německo, 2010. Dostupné z: <https://www.youtube.com/watch?v=XM4cznYYmDg>
- 21) INTERMARCHÉ. *Intermarché: inglorious fruits and vegetables* [online]. 2014 [cit. 2015-02-15]. Dostupné z: <http://itm.marcelww.com/inglorious/>
- 22) ČR. Zákon č. 634/1992 Sb., o ochraně spotřebitele. In: 634/1992. 1992. Dostupné z: <http://www.mpo.cz/dokument6842.html>
- 23) MINISTERSTVO FINANCÍ ČR. *Stanovisko Ministerstva financí ČR k uplatnění DPH při darování potravin* [Elektronický dokument]. 2014, 3 s. [cit. 15.2.2015]. Dostupné z: http://eagri.cz/public/web/file/323776/Stanovisko_MF_CR_k_DPH_u_darovanych_potravyn_Pitner_22_5_2014.docx
- 24) Česká televize - ČT24: Sankce vůči Rusku zpestřily jídelníček potřebným v ČR. ČESKÁ TELEVIZE. *Ceskatelevize/ct24* [online]. 2014 [cit. 2015-02-15]. Dostupné z: <http://www.ceskatelevize.cz/ct24/domaci/289605-sankce-vuci-rusku-zpestrily-jidelnicek-potrebnym-v-cr/>
- 25) BECK, R. W. NATIONAL RECYCLING COALITION INC. *U. S. recycling economic information study* [elektronický dokument]. 2001, 158 s. [cit. 15.2.2015]. Dostupné z: http://www.epa.gov/osw/conservation/tools/rmd/rei-rw/pdf/n_report.pdf
- 26) UNITED STATES ENVIRONMENT PROTECTION AGENCY. *Municipal Solid Waste Generation, Recycling, and Disposal in the United States: Facts and Figures for 2012* [elektronický dokument]. 2014, 14 s. [cit. 15.2.2015]. Dostupné z: http://www.epa.gov/wastes/nonhaz/municipal/pubs/2012_msw_fs.pdf
- 27) ISKANDER, Mai. *The Garbage Dreams* [Video]. USA, 2009 [cit. 15.2.2015].

- 28) BECK, R. W. NATIONAL RECYCLING COALITION INC. *U. S. recycling economic information study* [elektronický dokument]. 2001, 158 s. [cit. 15.2.2015]. Dostupné z: http://www.epa.gov/osw/conservation/tools/rmd/rei-rw/pdf/n_report.pdf
- 29) UNITED STATES ENVIRONMENT PROTECTION AGENCY. *Municipal Solid Waste Generation, Recycling, and Disposal in the United States: Facts and Figures for 2012* [elektronický dokument]. 2014, 14 s. [cit. 15.2.2015]. Dostupné z: http://www.epa.gov/wastes/nonhaz/municipal/pubs/2012_msw_fs.pdf
- 30) EIKENBERRY, Nicole a Chery SMITH. Attitudes, beliefs, and prevalence of dumpster diving as a means to obtain food by Midwestern, low-income, urban dwellers. *Agriculture and Human Values* [online]. 2005, vol. 22, issue 2, s. 187-202 [cit. 2015-02-15]. DOI: 10.1007/s10460-004-8278-9.
- 31) STANSELL, Christine. *City of women: sex and class in New York, 1789-1860*. Illini Books ed. Urbana: University of Illinois Press, xiv, 301 p. ISBN 0252014812.
- 32) CHALUPA, Tomáš. Město chce ušetřit na likvidaci odpadu: Výrazné úspory by mělo přinést vybudování moderního překladiště odpadů. *5 plus 2: Jme tam kde žijete*. 31.10.2013, II, č. 44, s. 1.
- 33)

Elektronické zdroje

Lawrence, Robyn Griggs. College Graduation Means Great Dumpster Diving. *Mother Earth news* [online]. Dostupné z: <http://www.motherearthnews.com/diy/college-graduation-means-great-dumpster-diving.aspx>

The food not bombs. *The food not bombs movement* [online]. [cit. 2015-02-15]. Dostupné z: <http://www.foodnotbombs.net/>

Bikes not bombs. In: *Wikipedia: the free encyclopedia* [online]. San Francisco (CA): Wikimedia Foundation, 2001-2013 [cit. 2015-02-15]. Dostupné z: http://en.wikipedia.org/wiki/Bikes_Not_Bombs

Muži, kteří "ukradli" z popelnice vyhozené potraviny ze supermarketu, nebudou trestně stíháni. *Britské listy* [online]. 30. 1. 2014 [cit. 2015-02-15]. Dostupné z: <http://www.blisty.cz/art/71967.html>

Sedmá generace: Jak se žije z českého odpadu? [online]. [cit. 2015-03-29]. Dostupné z: <http://www.sedmagenerace.cz/text/detail/jak-se-zije-z-ceskeho-odpadu>

ČERMÁKOVÁ, M. Obrazem: Místo z regálů v obchodě vybírá jídlo z popelnic a vaří. [online] *Idnes.cz*, 28-08-2013 [13-03-2013] Dostupné z www: http://hobby.idnes.cz/freegans-popelnicovy-potapeci-vareni-z-odpadku-maximusthaler-p78-/hobby-domov.aspx?c=A130827_131038_hobby-domov_mce

JÁNSKÁ, L. Do popelnic pro večeri – reportáž z české komunity freeganů. [online] *Instinkt* 04/09. [cit. 13-03-2014] Dostupné z www: http://instinkt.tyden.cz/rubriky/archiv/2009-04/do-popelnic-pro-veceri-reportaz-zceske-komunity-freeganu_23226.html

KERLES, M. Berlínčan ukazuje, jak žít spokojeně bez peněz. [online] *Lidovky.cz*, 08- 12-2013 [13-03-2013] Dostupné z www: http://relax.lidovky.cz/berlinan-ukazuje-jakzit-spokojene-bez-penez-f37-/zajimavosti.aspx?c=A131206_163229_Inzajimavosti_mc

POSPĚCHOVÁ, P. Je zbytečné platit za jídlo, když leží v kontejneru? Dva dny v kůži freegana. [online] *Ihned.cz*, 21-01-2012. [cit. 13-03-2013] Dostupné z www: <<http://life.ihned.cz/jidlo/c1-54481150-je-zbytecne-platit-za-jidlo-kdyz-lezi-vkontejneru-dva-dny-v-kuzi-freegana#fotogalerie-gf175252-10-1460580>>

Potravinová banka. [online] [cit. 15-03-2014] Dostupné z www: <<http://www.potravinovabanka.cz/>>

Potraviný pomáhají bez DPH. [online] Patrneři. [cit. 15-03-2014] Dostupné z [www:
http://www.potravinypomahaji.cz/partneri.html](http://www.potravinypomahaji.cz/partneri.html)

RATHJE, W. L. a C. MURPHY. 2001. *Rubbish!: The archaeology of garbage.* Tucson: University of Arizona Press. In BRUNCLÍKOVÁ, L., SOSNA, D. *Garbologie* [PDF] *Antropowebzin*, 3/2012. Dostupné z: <http://antropologie.zcu.cz/garbologie-zrcadlokonzumni-spolecnosti>

SCHANTZ, J. 2005. 'One person's garbage ... another person's treasure: dumpster diving, freeganism, and anarchy'. In: *Verb*, 3 (1): 9–19. [PDF] [cit 31-01-2013] Dostupné z <<http://verb.lib.lehigh.edu/index.php/verb/article/viewFile/19/19>>

ČR. Obecně závazná vyhláška č. 5/2012: O místním poplatku za systém shromažďování, sběru, přepravy, třídění, využívání a odstraňování komunálních odpadů. In: *Nepublikováno.* Olomouc, 2013. Dostupné z: http://www.olomouc.eu/administrace/repository/gallery/articles/10_/10813/05-2012.cs.pdf

ČR. OZVČ č.11/2007: o systému shromažďování, sběru, přepravy, třídění, využívání a odstraňování komunálních odpadů a nakládání se stavebním odpadem na území města Olomouce. In: *nepublikováno.* Olomouc, 2007. Dostupné z: http://www.olomouc.eu/administrace/repository/gallery/articles/10_/10813/11-2007.cs.pdf

LAWRENCE, Robyn Griggs. *College Graduation Means Great Dumpster Diving.* *Mother Earth news* [online]. 2011 [cit. 2015-02-15]. Dostupné z: <http://www.motherearthnews.com/diy/college-graduation-means-great-dumpster-diving.aspx>

The food not bombs. *The food not bombs movement* [online]. [cit. 2015-02-15]. Dostupné z: <http://www.foodnotbombs.net/>

Bikes not bombs. In: *Wikipedia: the free encyclopedia* [online]. San Francisco (CA): Wikimedia Foundation, 2001-2013 [cit. 2015-02-15]. Dostupné z: http://en.wikipedia.org/wiki/Bikes_Not_Bombs

BECK, R. W. NATIONAL RECYCLING COALITION INC. *U. S. recycling economic information study* [elektronický dokument]. 2001, 158 s. [cit. 15.2.2015]. Dostupné z: http://www.epa.gov/osw/consERVE/tools/rmd/rei-rw/pdf/n_report.pdf

UNITED STATES ENVIROMENT PROTECTION AGENCY. *Municipal Solid Waste Generation, Recycling, and Disposal in the United States: Facts and Figures for 2012* [elektronický dokument]. 2014, 14 s. [cit. 15.2.2015]. Dostupné z: http://www.epa.gov/wastes/nonhaz/municipal/pubs/2012_msw_fs.pdf

Food not bombs. In: *Wikipedia: the free encyclopedia* [online]. San Francisco (CA): Wikimedia Foundation, 2001-2014 [cit. 2015-02-15]. Dostupné z: http://en.wikipedia.org/wiki/Food_Not_Bombs

Ostatní zdroje

SEIFERT, Jeremy. *Dive!* [Video documentary]. USA, 2010 [cit. 15.2.2015]